प.प. श्रीवासुदेवानन्दसरस्वतीस्वामीमहाराजकृत
श्रीदत्तलीलामृताब्धिसार

हा एक हजार ओंव्यांचा ग्रंथ पेटलाद येथें ७व्या चातुर्मासांत झाला. प्रत्येकीं १०० ओंव्याच्या दहा लहरींचा हा ग्रंथ प्राकृत असून, श्रीदत्तपुराण व श्रीदत्तमाहात्म्य यांतीलच दत्तचरित्र यांत संक्षेपानें आलें आहे. त्या ग्रंथांत अंतर्भूत असलेल्या श्रीदत्तसंप्रदायाचें तत्त्वज्ञान, उपासना व साधनमार्गाचें मार्गदर्शन, कार्तवीर्यार्जुन, यदु, अलर्कादि शिष्यांना श्रीदत्तप्रभूंनीं केलेल्या उपदेशाच्या माध्यमांतून साररूपानें आलें आहे. ग्रंथाची भाषा थोडी जुनी असली तरी सोपी व रसपूर्ण आहे आणि मांडणी सुबोध आहे. या ग्रंथांतील विषयानुक्रम असा आहे.

लहरी	विषय
१	दत्तावतार व अर्जुनानुग्रह.
२	सप्तगाथा.
३	कार्तवीर्यप्रताप.
४	अर्जुनमुक्ति.
५	(परशु)रामोत्कर्ष.
६	मदालसोत्कर्ष.
७	अलर्कगति.
८	आयुर्वरदान.
९	नहुषविजय.
१०	यद्वनुग्रह, अलंकार.
	फलश्रुति.

।। श्रीदत्तलीलामृताब्धिसार ।।

।। लहरी १।।

श्रीगणेशाय नमः । श्रीदत्तात्रेयाय नमः

ॐकार ज्याच्या वाचक । जगद्धेतू[1] धीप्रेरक । तोचि देव सच्चित्सुख । एक दत्त ।। १ ।।

दत्त अज निराकार । स्वेच्छामात्रें[2] हो साकार । अव्ययात्मा भक्ताधार । भक्तिगम्य ।। २ ।।

अहंकार नाहीं ज्यास । कर्तृत्वादि कैंचें त्यास । तत्त्व नेणे हें जो त्यास । खास बंध ।। ३ ।।

बंधें नानायोनि दुःख । भोगी जेव्हां जाणें एक । भक्तिमार्ग तेव्हां चोख । सुख पावे ।। ४ ।।

पावे ऐसें सौख्य धर्मे । भक्तिन्यस्त[3] नित्यकर्मे । शमादिक विप्रा कर्मे । भूपा शौर्य ।। ५ ।।

व्यापार वैश्या शूद्र सेवा । भर्तृसेवा स्त्रियां भवा । वारी वश्य करी देवा । भावाधीना ।। ६ ।।

भावाधीन देव खास । एतदर्थ इतिहास । प्रतिष्ठानीं[4] करी वास । कौशिकाख्य ।। ७ ।।

जातिमात्रें विप्र देह । नित्य सेवी वेश्यागेह । नेणे स्वस्त्री कृतोद्वाह५ । मोहग्रस्त ।। ८ ।।

ग्रस्त झाला महारोगें । शून्य झाली त्याची अंगें । त्याला वेश्या टाकी वेगें । दूर देशी ।। ९ ।।

स्मरे तेव्हां तो भार्येला । हळू हळू गेहीं आला । सती म्हणे दैवें आला । भला देव ।। १० ।।

दुर्गंध ये जरी त्यास । त्याचा वीट नसे तीस । अहोरात्र सेवी त्रास । न मानी ती ।। ११ ।।

नीती तिणें न लंघितां । क्षणोक्षणीं हाणीं लाता । तथापि ती त्याच्या चित्ता । शांत करी ।। १२ ।।

पूय[6]-मूत्र-मळ क्षाळी । तरी देतो नित्य गाळी । निजोनी तो एके वेळीं । वेश्या पाहे ।। १३ ।।

१. जगाच्या उत्पत्ति,स्थिति, विलयाला कारण. २. स्वभक्तांच्या इच्छामात्रें. ३. ईश्वरोद्देशानें समर्पित. ४. पैठणमध्यें. ५. विवाह केलेली स्त्री. ६. पूं-रक्त.

स्नेहें बोले तो भार्येला । वेश्यागेहीं नेयीं मला । ऐसें ऐकतांही तिला । झाला हर्ष ।। १४ ।।

वेश्येसाठीं भूषा[७] घेयी । धरी स्कंधीं धवा बायी । विद्युत्तेजें हळू पायीं । जाई ध्वांतीं ।। १५ ।।

चोरभ्रमें मांडव्यर्षी । शुळीं दिल्हा, विप्र त्यासी । लागे, म्हणे तो मरसी । सूर्योदयी ।। १६ ।।

न हो सूर्योदय ऐसी । सती बोले स्वकार्यासी । करोनी ये स्वगेहासी । तिसी भी तो ।। १७ ।।

ठः[८] ठः ठरें ठरें ऐसें । स्तंभनची होय जैसें । साध्वीवाचें सूर्या असे । तैसें स्थैर्य ।। १८ ।।

वषड्वश्य[९] करीं करीं । या मंत्रें जो वश्य करी । साहाय्य तो तिला हरी । करी वश्य ।। १९ ।।

न होतांची सूर्योदय । सर्वांलाही झाले भय । यज्ञलोपें देवां होय । एकादशी[९अ] ।। २० ।।

आम्हीं देतां सुवृष्टीसी । याजी[१०]ना जो त्या मर्त्यासी । पीडा द्यावी, परी यांसी । काळ नाही ।। २१ ।।

ऐसें बोलोनी ते देव ब्रह्म्यापाशीं घेती धांव । ब्रह्मा बोले लपे देव । साध्वीशापें ।। २२ ।।

तेजें तेजा शमवावें । अनसूयेपाशी जावें । ऐसें बोलोनी ते भावें । तेथे आले ।। २३ ।।

अत्रि-अनसूयेतें ते । विनवूनी पैठणातें । नेती सती बोले तीतें । माते धन्य ।। २४ ।।

पतीवीणें कांहीं तूज । नावडे कीं हितगुज । पती सर्वेश गे तूज । मज जेंवी ।। २५ ।।

स्त्रियां वेगळे न कर्म । पती देतो अर्धा धर्म । सुशीलत्वें लाभे शर्म[११]। पतिलोकीं ।। २६ ।।

येरी बोले हें यथार्थ । तुझें येणें हें किमर्थ । अनसूया बोले व्यर्थ । अनर्थ हा ।। २७ ।।

सूर्या बोलावीं तूं जरी । तुझा भर्ता मरे तरीं । वाचवीं हें रुचे जरीं । तरी करीं ।। २८ ।।

तथास्तु ती म्हणे सूर्या । ये बा ऐसें ऐकोनियां । आला सूर्य तो उदया । पडे[१२] विप्र ।। २९ ।।

७..भूषणें. ८. स्तंभनसूचक मंत्र. ९. वेश्या वश कशी झाली एतदर्थ सूचक मंत्र. ९अ. उपवास. १०. यज्ञ करीना. ११. सुख. १२. मरे.

अनसूया वदे कांहीं । पतीवीणें न मी पाहीं । त्या धर्माच्या लेशें हाही । विप्र वांचो ।। ३० ।।
सव्याहृती[१३] बीजत्रय । उच्चारितां मृत्युंजय । मृताही ये जीव, होय । तैसें तेव्हां ।। ३१ ।।
अंतर्बाह्य त्याचा भाव । पालटला जेंवी देव । द्रांबीजानें[१४] चिरंजीव । जेंवी होतो ।। ३२ ।।
महानंद सर्वां झाला । अनसूये वर दिल्हा । त्रिमूर्ति ये त्वत्कुक्षीला । देववरें ।। ३३ ।।
देव गेले स्वस्थानासी । अनसूया त्या साध्वीसी । पुसोनी ये स्वगेहासी । अत्रीसह ।। ३४ ।।
अंतर्वत्नी[१५] वरें झाली । मार्गशीर्षी सायंकाळीं । पूर्णिमेसी प्रसवली । तीन पुत्र ।। ३५ ।।
सोम झाला ब्रह्मांशेंची । दत्तात्रेय विष्णू साची । दुर्वासा तो हरांशेंची[१६] । साध्वीधर्में ।। ३६ ।।
माखी न्हाणी पाजी त्यांतें। जो जो जो जो म्हणें ज्यांतें। गातां ठके वेद, त्यांतें। साध्वी पाळी।। ३७ ।।
सोम गेला चंद्रलोकीं । हिंडे दुर्वासा या लोकीं । पूर्ण दत्त त्रिमूर्ति कीं । गेहीं राहे ।। ३८ ।।
ध्यानमग्न, केव्हां नग्न, । उन्मत्तसा कीं उद्विग्न । दिसे लोकां ब्रह्मलग्न । नानारूपें ।। ३९ ।।
साध्य देव त्या नेणतां । बोलती कां वेदवार्ता । करीसी, आश्रम आतां । कोण तूझा ।। ४० ।।
दत्त बोले पांचवा पां । आश्रम हा असे सोपा । निर्विकल्पें स्वात्मरूपा । जो पाहे त्या ।। ४१ ।।
धैर्य सत्य शमें बुद्धी । धरा, छेदा ग्रंथी आधीं । समत्वें न द्वैत बाधी । साधी शांती ।। ४२ ।।
गर्वाक्रोश अवमान । द्रोह कामाद्यांचें भान । नसो न सोडा वाग्बाण । सोसा हेही ।। ४३ ।।
जैसा पट रंगे रंगी । तैसा होयी संगें संगी । साधुसंगें साधू अंगी । वेगीं बाणें ।। ४४ ।।
निंदा सोडा जोडा पाणी । परछिद्रा सोडा पाणी । बोला धर्म्या गोड वाणी । जाणीव घ्या ।। ४५ ।।

१३. व्याहृतिसहित होंजूसः यांनीं संपुटित केलेला मृत्युंजय मंत्र. १४. याच्या अनुष्ठानानें. १५. गर्भिणी. १६. शंकरांश.

अवघ्याचें सार घ्यावें । हर्ष शोका दवडावें । ह्या आश्रमा तेव्हां पावे । भावें ऐशा ॥ ४६ ॥
ऐसें देवीं हें ऐकोनी । दत्ता परात्मा मानुनी । गेले त्या कालापासूनी । मौनी येती ॥ ४७ ॥
शिष्य होवूं पाहाती ते । डोहीं बुडी दिल्ही दत्तें । किती गेले, होते त्यांतें । पारखी तो ॥ ४८ ॥
वर घेवोनी स्वाश्रया । नग्न माया मद्य प्याया । दत्त बैसे देखोनियां । पळाले ते ॥ ४९ ॥
धर्मातिक्रम साहस । जिरे ईशा न मूढास । शिवाविना जेंवि वीष । जाळी अन्या ॥ ५० ॥
कार्तवीर्य तो टिकला । तोचि सम्राट मुक्त झाला । ऐका त्याच्या चरित्राला । पूर्वापार ॥ ५१ ॥
कृतवीर्य सोमवंशीं । पुत्रशोक झाला त्यासीं । गुरू[१७] सांगे सप्तमीसी । सूर्या अर्ची ॥ ५२ ॥
अपुत्रत्व, मौढ्य[१८], स्राव । कैसा होवो पुत्राभाव । व्रत दे सत्पुत्रभाव । भाव ठेवी ॥ ५३ ॥
सूर्य रुद्र सप्त माता । पूजीं होमीं ह्या देवता । चरू समिद्यवें ताता । आमी तिळें ॥ ५४ ॥
जीवत्पतिप्रजा नारीं । अभिषेकी तीच्या करीं । तेथें मंत्र हा उच्चारीं । वारी दोषा ॥ ५५ ॥
[१९]ग्रहर्क्षेंद्रदोष वारी । जीवत्पुत्रा हे हो नारी । कोणी बालातें न मारी । तारी हरी ॥ ५६ ॥
अभिषेक ऐसा होतां । तोषवी ते विप्रकांता । भोज्य दक्षिणा त्यां देतां । लाधे क्षेम ॥ ५७ ॥
दीर्घायू हा होवो बाल । त्रिमूर्ती ग्रह दिक्पाल । रिष्टहर्ते बहुसाल । पालक ते ॥ ५८ ॥
ऐसें ऐकोनी हें व्रत । राजा भावे आचरत । मैत्रेयी अनंतव्रत । तेंही सांगे ॥ ५९ ॥
एक वर्ष हविष्यान्न । पौर्णिमेसी तत्पूजन । तत्स्त्री शीलधरा दीन । पूर्ण करी ॥ ६० ॥
स्वप्नीं रूप दावी दत्त । होवोनियां अवधूत । बोले केलें पूर्ण व्रत । सुत घे हा ॥ ६१ ॥

१७. बृहस्पती. १८. सल. (गर्भ न वाढतां शुष्क होणें). १९. हा अभिप्राय ज्यामध्यें अशा मंत्रानें.

माझा भक्त लक्षायू हा । चक्रवर्ती दुष्टारि हा । स्मर्तृगामी[२०] हो हा पहा । महाराज ॥ ६२ ॥
राज्ञी हर्षे झाली जागी । स्वप्न सांगे भूपा वेगीं । राजा बोले राही जागी । त्यागीं झोप[२१] ॥ ६३ ॥
दिक्पालांश गर्भी आला । मृद्‌भक्ष्याचा हो डोहाळा । करी राजा संस्कारांला[२२] । झालां हर्ष ॥ ६४ ॥
उच्चीं पांच ग्रह येत । कोणाचेंही नसे अस्त । तेव्हां राज्ञी हो प्रसूत । शांत काळीं ॥ ६५ ॥
जोशी सांगे झाला पुत्र । हो श्रीदत्तकृपापात्र । स्मर्तृगामी हा सर्वत्र । शस्त्रधारी ॥ ६६ ॥
वारी पापा तापा, नाम । याचें घेतां नष्टागम[२३] । शेखी पावे परंधाम । नामबळें ॥ ६७ ॥
राजा हर्षे करी धर्म । आत्मजाचें[२४] जातकर्म । म्हणे माझें झालें शर्म । ऋणमुक्ती ॥ ६८ ॥
अर्जुन हें नाम ठेवी । वाढे पुत्र चंद्र जेंवी । योग्य होतां व्रता[२५] सेवी । विद्या पढे ॥ ६९ ॥
कृतवीर्य दैवें मेला । न घे पुत्र तो राज्याला । सभेमध्यें तो सर्वांला । भला बोले ॥ ७० ॥
व्यापाराचा द्वादशांश । भूमीचाही घे षष्ठांश । परी रक्षीना जो त्यांस । खास चोर ॥ ७१ ॥
क्रोधें लोभें दंडी दंड्या। सोडी झोडी जो अदंड्या। यम त्याच्या फोडी हर्ड्या। मांड्या तोडी ॥ ७२ ॥
राजा जरी वागे न्यायें । भृत्य लुटती अन्यायें । राजा भोगी त्या अपायें । द्रुर्गतीतें ॥ ७३ ॥
भृत्यविश्वासें मी एक । कैसें वारूं एष्य[२६] दुःख । हें ऐकतां मुनी[२७] येक । ऐक म्हणे ॥ ७४ ॥
भूपा आराधी तूं दत्ता । निववील तो त्वच्चित्ता । त्वद्रूपाला अनेकता । तो दे योगी ॥ ७५ ॥
ज्याचें सह्यगिरि स्थान । माहुरीं करी शयन । नित्य भागीरथीस्नान । तुंगापान[२७अ] ॥ ७६ ॥

२०. स्मरण होतांच दर्शन देणारा. २१. पुनः झोंप घेतली तर स्वप्न निष्फळ होतें या अभिप्रायानें हें सांगणें. २२. पुसवनादि. २३. नष्टप्राप्ति. २४. पुत्राचें. २५. मौंजीबंधन. २६. पुढें येणारें. २७. गर्गाचार्य. २७अ. तुंगभद्रा नदींत.

कुरुक्षेत्रीं आचमन । क-हाडांत संध्या ध्यान । कोल्हापुरीं भिक्षाटन । नित्य करी ।। ७७ ।।

पंढरीसी विलेपन । सारापुरीं[२८] सुभोजन । स्मरतांची आगमन । शीघ्र करी ।। ७८ ।।

दत्तात्रेय अभिधान । अनसूयात्रिनंदन । ज्याच्या योगें देवगण । स्वर्गीं सुखी ।। ७९ ।।

जंभदैत्य स्वर्ग जेव्हां । घेयी, देवां मारी तेव्हां । गुरु सांगे सर्वां देवां । सेवा दत्ता ।। ८० ।।

मग देव घेती भेटी । माया[२९] दत्ताकंठी मिठी । घाली स्वयें टाळ्या पिटी । मद्या प्राशी ।। ८१ ।।

मारी देवां पळा म्हणे । नानापरी घाली भेणें । तथापी देव शहाणे । न पळती ।। ८२ ।।

ऐसें एक वर्ष गेलें । प्रेमें दत्त देवां बोले । देवीं सर्व निवेदिलें । झालें जें तें ।। ८३ ।।

दत्त बोले स्त्रीउच्छिष्ट । खातां झालों मी हा भ्रष्ट । माझा नसे जरी वीट । घ्या प्रसाद ।। ८४ ।।

शत्रू येथें आणा म्हणे । मग देव जाती क्षणें । दैत्यीं मारितां ते भेणें । आले, तेही[३०] ।। ८५ ।।

नारी दत्तांकीं देखिली । दैत्यीं भुलोनी घेतिली । दत्त बोले हानी झाली । यांची, मारा ।। ८६ ।।

परदाराकर्षणें[३१] ते । क्षीण झाले, देव त्यांतें । क्षणें मारोनी स्वर्गातें । घेते झाले ।। ८७ ।।

माया दत्तरूपीं लीन । झाली, ऐसें हें ऐकोन । त्वरें आला तो अर्जुन । दत्तापाशीं ।। ८८ ।।

तो हाणितां, धिक्कारितां । कर्म बीभत्स दावितां । न जायी, त्या दे उच्छिष्टा । तें तो खायी ।। ८९ ।।

तेव्हां गेले भुज त्याचे । दत्त बोले संसर्गाचें । फळ हें, जा येरू त्याचे । पाय धरी ।। ९० ।।

दत्त बोले सम्राट हो तूं । सर्वैश्वर्य गती घे तूं । सर्वज्ञ अजिंक्य हो तूं । धर्मीं योगी ।। ९१ ।।

सहस्त्रबाहूपाळक । रूपें धरसी अनेक । स्मर्तृगामी, दुर्वारक[३२] । नष्टदाता ।। ९२ ।।

२८. पांचाळेश्वर. २९. देवांला भूल देण्यासाठीं मायेनें निर्माण केलेली स्त्री. ३०. दैत्यही. ३१.परस्त्री. ३२. कष्ट किंवा निषिद्ध वारणारा.
३३. किल्ले. ३४. दत्तात्रेयांसारखा. ३५. आकाशपाताळीं.

दत्ताज्ञें तो राज्यीं आला । अभिषेक देवें केला । तेव्हां बोले तो सर्वांला । ऐका आज्ञा ॥ ९३ ॥
एकला मी राज्य करीं । न दें कोणाला चाकरी । हानी होतां जो जो स्मरे । ये मी तेथें ॥ ९४ ॥
माझ्याविना जो शस्त्रातें । धरी पाप करी त्यातें । दंडी, ऐशा तदाज्ञे ते । भीते झाले ॥ ९५ ॥
राष्ट्र दुर्ग[33] मार्ग सेना । पशु क्षेत्र धान्य धना । राखी रूपें घे तो नाना । ज्ञानाब्धीसा[34] ॥ ९६ ॥
भूमि स्वर्गीं ख[35] पाताळीं । राजा धुंडे सर्वकाळीं । स्मरतांची त्या जवळी । धांव घेतो ॥ ९७ ॥
ऐसा बळी तो ऐकोनी । आला रावण धांवोनी । स्त्रीयां करीं त्या बांधोनी । दे पोरांते ॥ ९८ ॥
कुबेरें तो सोडविला । सहस्त्रार्जुन नामाला । ऐशा परी तो पावला । झाला भला ॥ ९९ ॥
प्रतिदिनीं घे दर्शन । दत्ताचें नित्य स्मरण । दशसहस्त्र हो यज्ञ । त्याणें केले ॥ १०० ॥

इति श्रीदत्तलीलामृताब्धौ दत्तावतारपूर्वकार्जुनानुग्रहसंज्ञा
प्रथमलहरी समाप्ता ओव्या १०० ॥ अक्षरें २८०० ॥

३३. किल्ले. ३४. दत्तात्रेयासारखा. ३५. आकाश.

।। लहरी २।।

श्रीगणेशाय नमः । श्रीदत्तात्रेयाय नमः ।।

[१]असा राजा राज्य करीं । त्या ये वैराग्यलहरी । राज्य टांकी दूरी धरीं । ज्ञानाब्धीतें ।। १ ।।
ज्ञानाब्धी श्रीदत्तात्रेय । राजा येतां मौनी होय । उभा राजा चिंती पाय । अपायघ्न[२] ।। २ ।।
ऐसे किती दिन गेले । दत्तें ध्यान न सोडीलें । भूपें स्तवा आरंभिलें । भ्याले मन ।। ३ ।।
येती देवर्षी प्रभातीं[३] । नित्य वंदूनि ते जाती । शांततपा कुंडी[४] हातीं । धरी राहे ।। ४ ।।
एके दिनीं उठे दत्त । कुंडी घेयी शौचा जात । यथाविधी होतां पूत[५] । शिष्य आला ।। ५ ।।
त्यांणे सामग्री[६] दीधली । दत्तें नित्य क्रिया केली । धारणा[७] ही आरंभिली । पैली जैसी ।। ६ ।।
शिष्य म्हणे राजा येथ । प्रायोपवेशनें[८] त्रस्त । देतों अणी इच्छी वित्त । दत्त म्हणे ।। ७ ।।
राजा वदे पुरे आतां । परीक्षा हे गुरूनाथा । ज्ञानाविना नसे आस्था । आतां मला ।। ८ ।।
मृत्यु माझा आज्ञाधार । देव माझे अनुचर । रिद्धिसिद्धिचें मी घर । हें त्वां केलें ।। ९ ।।
राज्यलक्ष्मी पुत्र नारी । आप्त होती अंतीं दूरी । नको वार्ता यांची हरी । तारी शिष्या ।। १० ।।
शास्त्रें झाला मला भ्रम । प्रत्येकाचें भिन्न वर्म । दत्त बोले एक धर्म । सर्वशास्त्री ।। ११ ।।
क्षुद्र[९] शास्त्रें पढवितां । इंद्रे गुरूला पूसतां । तो त्या सांगे सात गाथा[१०] । ह्या त्या ऐक ।। १२ ।।
एक शिल्पी शास्त्राधारें । बांधी देवालयें घरें । दान धर्म तेथें बरे । नित्य होती ।। १३ ।।

ॐकाराचा पहिला अवयव. २. अपाय दूर करणारे. ३. प्रातःकाळीं. ४. कमंडलु. ५. पवित्र. ६. मृत्तिकादि. ७. योगधारणा. ८. उपोषणानें. ९. अल्प. १०. कथा.

आधि[११]व्याधी कोणा नोहे । ऐसें त्याचें कौशल्य हें । रुचे सर्वां धन लाहे । वाहे धर्मी ।। १४ ।।
मरोनी घे स्वर्गसुख । पुढें राजा तो धार्मिक । पुनः झाला विप्र चोख । ब्रह्मनिष्ठ ।। १५ ।।
एक विप्र स्मारशास्त्री[१२] । जगीं धुंडे शास्त्रोक्त स्त्री । एका राये कांता[१३] पुत्री । त्या दाविली ।। १६ ।।
आली तेव्हां त्याला मूर्च्छा । कन्या करी त्याची इच्छा । राजा तैसी त्यांची वांच्छा । पूर्ण करी ।। १७ ।।
राज्यार्धेंशी कन्या देयी । खुशी झाला तो जांवयी । स्माररंगें, रंगी घेयी । तीशीं भोग ।। १८ ।।
नरादिब्रह्मांतानंद[१४] । रतीं ते घे प्राज्ञ मंद । ते नेणें तो अंतीं खेद । घे न शांती ।। १९ ।।
कलईं[१५] संयोगें ह्याला । मोहीं मोहीं म्हणे ज्याला । ये अन्योन्या मोह, आला । यांला तैसा ।। २० ।।
अंतरतां होती कष्टी । परस्परां एक दृष्टी । होती आनंदाच्या गोष्टी । पोटीं प्रेम ।। २१ ।।
ऐशा आनंदें तो मेला । सस्त्रीक गंधर्व झाला । तेणें शंभू तोषविला । ख्याला गातां ।। २२ ।।
शिवें ब्रह्मलोका नेला । तेथें घे क्रममुक्तीला[१६] । तेव्हां दोष या शास्त्राला । आला कैसा ।। २३ ।।
वेदशर्मा गोदावासी । शांत दांत सुत त्यासी । होता, सात भूतें त्यासी । ग्रासीयेला ।। २४ ।।
पडे रडे उडे हंसे । खायी गाई न्हायी असे । सात भाव करीतसे । पिसेपणें ।। २५ ।।
नाना उपाय योजिले । भूत एकही न गेलें । एके दिनीं भिक्षू[१७] आले । दुर्गंधांगी ।। २६ ।।
विप्र भिक्षा देतां छबी[१८] । त्याची देखे जेंवी रवी । पळे भिक्षू विप्र जवी[१९] । धावे पाठीं ।। २७ ।।
मार गाळी सोसी जेव्हां । दत्त दावी रूप तेव्हां । विप्र वदे पुत्राला व्हा । प्राणदाते ।। २८ ।।
दत्त सात मंत्र सांगें । रोज एक एक सांगें[२०] । त्याच्या कानीं ह्यानीं वेगें । भूतें जाती ।। २९ ।।

११. मानसिक दुःख. १२. कामशास्त्री. १३. सुंदर. १४. मनुष्यापासून ब्रह्मानंदापर्यंत. १५. क्लीं बीजानें. १६. मुक्ती चार- सलोकता, सरूपता, समीपता आणि सायुज्यता. १७. अवधूत. १८. कांति. १९. वेगानें. २०. अंगोपांगांसह.

ऐसें सांगोनी हो गुप्त । विप्रें तैसें केलें व्यक्त । रोज रोज एक तप्त । भूत गेलें ।। ३० ।।

एका एका योगें जसे । मनोमल[२१] जाती तसे । जो जो जाई त्याची नसे । ती ती चेष्टा ।। ३१ ।।

फट्कारानें उच्चाटितां । राक्षस ही हो धांवता । भूताद्याची कैंची वार्ता । उच्चाटनें ।। ३२ ।।

पुत्र झाला पूर्ववत । अभ्यासें हो जीवन्मुक्त । मंत्रशास्त्रें साधनांत । हीत हें हो ।। ३३ ।।

मातापुरीं विष्णुदत्त । करी कर्म मीमांसोक्त[२२] । त्याचे अंगणीं अश्वत्थ । गुप्त[२३] असे ।। ३४ ।।

ब्रह्मराक्षस त्या वृक्षीं । विप्रदत्त बळी२४ भक्षी । न देती जे त्यां तो शिक्षी । रक्षी विप्रा ।। ३५ ।।

शुद्धान्ने ये त्या शांतता । वर दे तो विष्णुदत्ता । भार्यामतें मागे, दत्ता । दावीं ऐसें ।। ३६ ।।

बोले राक्षस हें जरी । मला साक्षात् नोहे तरीं । दूरी दावीं स्वार्थ करी । फेरी[२५] वारी ।। ३७ ।।

एके दिनीं विप्रा भूत । दावी मद्यापणीं[२६] दत्त । विप्र पाहे म्हणे मत्त । दत्त न हा ।। ३८ ।।

गुप्त झाला तो तात्काळ । विप्र ताडी स्वकपाळ । भूत बोले दोन वेळ । दावीं पुनः ।। ३९ ।।

भूत बोले एके दिनीं । आहे दत्त तो स्मशानीं । विप्र गेला तेथें, हाणी । त्यातें दत्त ।। ४० ।।

मागें होतां दत्त गुप्त । झाला विप्रा वदे भूत । पुनः दावीं हो तूं सक्त[२७] । पदीं धैर्ये ।। ४१ ।।

पुनः दावी एके दिनीं । कुत्र्यां काकां दे छेदूनी । खरमांस[२८] त्या जावूनी । दत्ता पाहें ।। ४२ ।।

पुसे काय कार्य तरी । सांगे श्राद्धीं क्षण करीं । तरोनी तूं मला तारीं । वारीं भवा ।। ४३ ।।

पत्नी बोले व्हा सादर । विप्र म्हणे सोडीं दर[२९] । जांता दत्तपदीं फार । मार दे त्या ।। ४४ ।।

वदे दत्त सोडीं पाद । तो बोले पुरवीं छंद[३०] । क्षण[३१] घेयी दर्शश्राद्धा । सिद्ध करीं ।। ४५ ।।

२१. रागद्वेषादि. २२. मीमासाशास्त्राप्रमाणें किंवा सुविचारानें. २३. राखलेला. २४. भूतबळी. २५. जन्ममरण. २६. मद्य विकणाऱ्याचे दुकानीं. २७. आसक्त. २८. गाढवाचें. २९. भय. ३०. अभिलाष. ३१. आमंत्रण.

दत्त म्हणे नष्ट भ्रष्ट । मी अस्पृष्ट तूं रे शिष्ट । विप्र म्हणे ब्रह्मनिष्ठ । वरिष्ठ तूं ॥ ४६ ॥
दत्त रूप दावी, होती । श्वान काक श्रुतिस्मृती । वदे विप्र माझी मुक्ती । होती झाली ॥ ४७ ॥
दत्त बोले मी यें, विप्र । पंक्तियोग्य सांगे क्षिप्र[३२] । तेव्हां ये तो, हर्षें विप्र । सांगे भूता ॥ ४८ ॥
भूत बोले सूर्याग्नीतें । योजीं, तोही घरीं स्त्रीतें । सर्व सांगे ती, पाकातें । शीघ्र करी ॥ ४९ ॥
अन्नपूर्णा ज्याच्यापाशीं । तो श्रीदत्त ये त्यापाशीं । सरसान्नाची[३३] हो राशी । दासी सिद्धीं ॥ ५० ॥
येवोनी श्रीदत्त बोले । विप्र अद्यापी न आले । पत्नी आसन दे, बोले । बैसा येती ॥ ५१ ॥
ये ती बाहेर प्रार्थुनी । बा हे सूर्या, तो घेऊनी । विप्ररूपा, त्या आसनीं । बैसवी ती ॥ ५२ ॥
दत्त वदे देवस्थानीं । कोण विप्र, तें ऐकुनी । प्रार्थी अग्नीतें येवूनी । तोही बैसे ॥ ५३ ॥
मग सांग श्राद्ध केलें । सर्व देव तृप्त झाले । पितरही मोक्षा गेले । बोले विप्र ॥ ५४ ॥
ब्रह्मराक्षसोपदेशें । झालें दर्शन हें असें । दत्ता ध्यान मनीं ठसे । ऐसें करी ॥ ५५ ॥
दत्त वदे मी त्वच्चित्ता । न सोडीं, दे मदुच्छिष्टा । भूता, तो, तू, स्त्रीही आतां । मुक्तता घ्या ॥ ५६ ॥
दत्त विद्या सूर्य यान[३४] । अग्नी सिध्दी दे, ते तीन । गुप्त झाले, धरी ध्यान । ब्राह्मण तो ॥ ५७ ॥
उच्छिष्टें हो भूत मुक्त । विप्र झाला प्रेष्ठ[३५] भक्त । आचरितां मीमांसोक्त । मुक्त हो कीं ॥ ५८ ॥
गोदातीरीं हरिशर्मा । विशीं[३६] भोगी पूर्वकर्मा । देवद्रोहें सहगुल्मा । जल्मा आला ॥ ५९ ॥
त्यांत क्षय द्वादशाब्दीं । ब्रह्मघातें षोडशाब्दीं । जलोदर पुढें त्र्यब्दीं । जीर्णज्वर ॥ ६० ॥
हो षण्मासें अतिसार । चौं मासानें भगंदर । त्रिदोष शेखीं[३७] थोर । मारक जो ॥ ६१ ॥
तत्स्त्री जायी विष्णुदत्ता । शरण तो प्रायश्चित्ता । योजी कर्मविपाकोक्ता । स्त्रीकरवीं ॥ ६२ ॥

३२. सत्वर. ३३. षड्रसांसहित अन्नाची. ३४. वाहन. ३५. श्रेष्ठ. ३६.जन्मापासून वीस वर्षांमध्यें. ३७. शेवटीं.

जों जों प्रायश्चित्त होत । रोग तों तों होयीं नष्ट । त्रिदोषा वैद्यशास्त्रोक्त । मात्रा पाजी ।। ६३ ।।
विप्र झाला रोगमुक्त । मंत्र दे त्या विष्णुदत्त । त्याणें विप्र झाला सक्त । दत्तपदीं ।। ६४ ।।
रोग जातां पुष्टी रसें । माया जातां ज्ञानें तसें । श्रेय[३८] तदर्थ हें असे । शास्त्रोपाय ।। ६५ ।।
एक माता, रोग होतां । निंब पाजी निजसुता । तो न पिये, लाडू देतां । पीता झाला ।। ६६ ।।
तैसी फलश्रुती[३९] गौण । हें जाणे त्या ज्ञान पूर्ण । बाणें, नेणें त्या भ्रमण । ये शास्त्रार्थी ।। ६७ ।।
लोकां प्रवृत्ती हो लाडू । भासे निवृत्ती ती कडू । आर्ता दावी फळ लाडू । श्रुतिमाता ।। ६८ ।।
जगीं किंवा स्वर्गीं भोग । प्रयोग कीं शत्रू भंग । करावया हें शास्त्रांग । सांग कसें ।। ६९ ।।
एक देवदत्त देशीं। जातां मागें तत्स्त्रीपाशी। घेवोनी पतिरूपासी। झोटींग४० ये ।। ७० ।।
म्हणे जाणें ज्या कार्यासी । तो भेटला वेशीपाशीं । परतलों मी शीघ्रेंशी । प्राणप्रिये ।। ७१ ।।
अशी तिशीं घाली भूली । भार्या सत्य समजली । भोग देतां ती भागली । आली शंका ।। ७२ ।।
मोठी त्याची भोगशक्ती । पोटीं ठेवी लाजेने ती । दाटी शोकें, तो मासांती । पती आला ।। ७३ ।।
पिसा[४१] म्हणे त्या तूं कोण । विप्र म्हणे मी ब्राह्मण । माझे घरी तू रे कोण । मद्रूपानें ।। ७४ ।।
तो म्हणे मी घरधनी । कपटी तूं जा येथूनी । ते ऐकोनी विप्र हाणी । तोही त्यातें ।। ७५ ।।
ग्रामीं लोकां झाला खेद । त्यांच्या रूपा नसे भेद । विष्णुदत्तापाशीं वाद । तोडूं चला ।। ७६ ।।
म्हणोनी ते तेथें आले । विष्णुदत्त त्यातें बोले । तुल्यरूप दोघां भलें । तुल्यध्वनी[४२] ।। ७७ ।।
एक सत्य एक धूर्त । दावील हें आतां दत्त । विप्रा श्वेत भूत रक्त । रेखी मुद्रा ।। ७८ ।।
पुसे एका एका भिन्न । घर वस्त्र धन धान्य । स्त्रीचें लक्षण सामान्य । सांगे विप्र ।। ७९ ।।

३८. मोक्ष. ३९. कर्माचें फळ. ४०. ब्रह्मचर्याश्रमीं कामार्त होऊन जो मरतो तो झोटिंग (भूत) होतो. ४१. झोटिंग. ४२. बोलणें.

इटा कौलें वासे धन । कणसंख्या, पात्रमान । स्त्रीचें बाह्यांतर्लक्षण । भूत सांगे ॥ ८० ॥
तो संशय लोकां झाला । विप्र म्हणे या क्षेत्राला । फिरोनी ये पूर्वी त्याला । सत्य मानूं ॥ ८१ ॥
क्षणें भूत ये दे खूण । विप्रा लागे अर्धा दिन, । म्हणे त्यांतें सांगा खूण । ह्या नगाची[४३] ॥ ८२ ॥
विप्र षड्यामें[४४] ये, भूत । यामार्धे[४५], लोक म्हणत । नर नोहे हाची भूत, । विप्र म्हणे ॥ ८३ ॥
या कुंडीच्या तोटींतून । ये तो घे स्त्री हें ऐकून । रिघे भूत तद्‌बंधन । विप्र करी ॥ ८४ ॥
ॐ[४६] हुं फट् भो महा वीरा । भूता बांधीं बांधीं वरा । भूमीतळीं गाडी वरा । शिळा ठेवी ॥ ८५ ॥
लोकां म्हणे विष्णुदत्त येतां। ओळखिला भूत । खात्री व्हाया क्रम येथ । हा दावीला ॥ ८६ ॥
सर्वां झाला महानंद । ऐसा शास्त्रें जातां खेद । लाभे खरा परानंद । भेद नुरे ॥ ८७ ॥
एका विप्रा झाला सुत । पूर्वीचा तो योगभ्रष्ट । उन्मत्तसा तो वर्तत । संगभयें ॥ ८८ ॥
मोठा होतांही तो नेणें । मळ-मूत्र खाणेंपिणें । कोणी म्हणें भूतभेणें । ऐसा हो कीं ॥ ८९ ॥
सर्वोपाय तातें केले । ते ते सर्व वायां गेले । विष्णुदत्तापाशीं नेलें । त्या बाळातें ॥ ९० ॥
त्याणें ज्ञानी ओळखिला। लोकां म्हणे तुम्ही चला। बोले त्याला कां ह्या लीला। मुला केल्या ॥ ९१ ॥
कोणाचा तूं कोठें जासी । वाटे भय मोठें घेसी । आई-बापा कां न देसी । पुत्रसूख ॥ ९२ ॥
बाळ वदे हा एकला । सबाह्यांतरीं भरला । जाणें येणें नसे ह्याला। संबंधही ॥ ९३ ॥
भक्त वदे सत्य हेंची । तरी भीती कां संगांची । चेष्टेपरी घे लोकांची । राहाटी तूं ॥ ९४ ॥
घरीं जारिणी वावरे । तिचें चित्त जारीं ठरे । ज्ञाता तेवीं क्रिया चरे । ब्रह्मीं लीन ॥ ९५ ॥
यांत त्याचा नसे तोटा । उपकार आणी चेष्टा । दोनी लाभे ब्रह्मनिष्ठा । नीति शास्त्रें ॥ ९६ ॥

४३. पर्वताची. ४४. सहा प्रहर. ४५. चार घटकांनीं. ४६. ह्या अभिप्रायाच्या बंधन मंत्रानें.

मग बाळ सोडी खोडी । ब्राह्मणी त्या जेवूं वाडी । अन्न खातां तें दे दडी । भीती त्याची ।। ९७ ।।
पिता पाहे शांत सुता । म्हणे घालविलें भूता । वंदुनी ते विष्णुदत्ता । जाती घरा ।। ९८ ।।
भ्रममात्र हा संसार । यांत शास्त्रें मिळे सार । सारें भवपारावार । पार होई ।। ९९ ।।
शास्त्रैक्यार्थ सात गाथा । गुरू सांगे देवनाथा । मग दत्तपदीं माथा । राव ठेवी ।। १०० ।।

इति श्रीदत्तलीलामृताब्धौ सप्तगाथाख्या द्वितीयलहरी संपूर्णा । ओव्या ।। २०० ।।

।। लहरी ३ ।।

।। श्रीगणेशाय नमः । श्रीदत्तात्रेयाय नमः ।।

उ[1]पदेश गुरू सांगे । ह्या जो शिष्य घे षड्लिंगें[2] । तोच भक्त लोटी वेगें । मागें भवा ।। १ ।।
भवातीत[3] निर्विकार । विभू आद्य अज पर । मायायोगें हो साकार । एक आत्मा ।। २ ।।
स्वयें मायाऽविद्या हो तो । ईशा जीवा आभासें[4] तो । करी सत्य हें माने तो । होतो बद्ध ।। ३ ।।
त्रिगुणमायायुक्तात्मा । त्यापासूनी जन्म व्योमा[5] । वाताग्नी आप भू जन्मा । क्रमें देतो ।। ४ ।।
शब्दस्पर्श रूपरस । गंध एकोत्तर त्यांस । गुण दिल्हे या पांचांस । घे तो बद्ध ।। ५ ।।
पंचीकृत भूतयोगें । देह झाले हे अवघे । स्वस्वाधिक्यें देह वागे । स्वस्वाधीन[6] ।। ६ ।।
भूतसत्वांशें वेगळीं । ज्ञानेंद्रियें पांच झालीं । अंतःकरणाते व्याली । सत्त्वैकता ।। ७ ।।
रजोंशानीं कर्मेंद्रियें । प्राणा जन्म तदैक्यें ये । यांही लिंगदेहाला ये । आकारता ।। ८ ।।
दिग्वातार्क वरुणाश्वी । ज्ञानेंद्रियें राहे तेवीं । अग्नींद्राज मृत्यू कवी[7] । कर्मेंद्रिया ।। ९ ।।
धीचा जीव मना चंद्र । चित्ताधीश हो उपेंद्र । अहंकारपती रुद्र । चालक हे ।। १० ।।
व्यष्टीचें[8], हे होत देव । समष्टीचे[9] अवयव । यांचा चालक तो देव । स्वयंज्योती ।। ११ ।।
पंचीकृत स्थूळमूर्ती । तेथें विश्व घे जागृती । लिंगीं तैजस घे भ्रांती । स्वप्नाची हे ।। १२ ।।
अविद्या कारणदेह । तेथें प्राज्ञा निद्रा मोह । याचा साक्षी तुर्य न हो । संदेह[10] ज्या ।। १३ ।।

१. ॐकाराचा द्वितीय वर्ण. (उ पदाचा ईश शंकर तो गुरू असाही अर्थ करावा.) २. सहा शास्त्रें. ३. संसारधर्माहून वेगळा. ४. प्रतिबिम्बानें. ५.आकाशाचा. ६. ज्या भूताचा अधिक अंश जाया शरीरामध्यें तें शरीर त्या भूताच्या स्वाधीन राहतें. ७. ब्रह्मा. ८. निरनिराळ्या देहाचे. ९. विराटाचे. १०. संशय.

स्थूळ अन्नमयकोश । त्याचा जीवा जैं अध्यास । तेणें घे षड्विकारांस । भास हाही ।। १४ ।।

कर्मेंद्रियप्राणसंगें । नित्य भूक तहान घे । ज्ञानेंद्रिय मनें उगें । भ्रम करी ।। १५ ।।

ज्ञानेंद्रियबुद्धियोगें । कर्तृत्वाच्या लेपें फुगे । प्रिय[११] मोद[१२] प्रमोदें[१३] घे । भोक्तृत्व हा ।। १६ ।।

जेव्हां होयी देहातीत । पंचकोशव्यतिरिक्त । दशासाक्षी[१४] तेव्हां मुक्त । भक्त हो तो ।। १७ ।।

ऐसा होण्यासाठीं योग । अभ्यासावा हा अष्टांग । निर्वासन मनोभंग । चांग होई ।। १८ ।।

खोटें बोलों नये, चोरी । हिंसा दुर्मैथुन[१५] वारी । सरळतां धैर्य धरीं । दुःख होतां ।। १९ ।।

सर्वांवरी कृपा करीं । मृत्तोयानें शोच करीं । अवमानीं क्षमा धरीं । खाई सूक्ष्म[१६] ।। २० ।।

यांचे नाम दहा यम । दाहा हे ऐक नियम । जपे देवगुरू नाम । देवां पूजीं ।। २१ ।।

वेदांताचा नित्याभ्यास । गुरूवाक्याचा विश्वास । कृच्छ्रें[१७] शोषीं स्वदेहास । कर्मीं श्रद्धा ।। २२ ।।

दैवलाभें संतोषोन । पात्रीं देईं शक्त्या दान । निंद्या लाजे, विष्ण्वर्पण । सर्व करीं ।। २३ ।।

उज्वा डावे मांडीवरी । डावा पाद उज्वेवरी । पृष्ठहस्तीं व्यस्त धरी । पादांगुष्ठा ।। २४ ।।

नासाग्राक्ष[१८] सिधा बैसें । बद्धपद्मासन असें । किंवा सिद्धासनीं बैसें । भ्रूमध्याक्ष ।। २५ ।।

डावी खोंट गुदावरी । तयावरी उज्वी धरीं । नमी[१९], हनूं उरीं धरीं । हेंचि सिद्ध ।। २६ ।।

दर्भ-चर्म-वस्त्रावरी । ऐसा बैसें तूं एकाग्रीं । जलाग्न्यादी भीती दूरी । करीं पूर्वी ।। २७ ।।

घेयीं डावे नासापुटीं । सोळा अंकें वायू पोटीं । चतुर्गुणें घे हन्वटी । खाली धरीं ।। २८ ।।

११. आवडत्या वस्तूचें दर्शन. १२. त्याचा लाभ. १३. त्याचा अनुभव. १४. जागृदादि अवस्था. १५. शास्त्रनिषिद्ध मैथुन न करणें हें गृहस्थास उद्देशूनच समजावें. १६. पोटाचे दोन भाग अन्न व एक भाग जळानें भरून चौथा रिता ठेवणें. १७. चांद्रायणादिक. १८. नासिकाग्रावर दृष्टी. १९.नमस्कार करी किंवा हनुवट नम्र करी.

दुजा नासापुटें सोडी । बत्तीसांनीं पुनः ओढी । विपरीत शुद्ध नाडी । हो अभ्यासें ॥ २९ ॥
तीन वेळ वीस वीस । वाढवावें कुंभकास । ऐसें करीं तीन मास । खास सिद्धी ॥ ३० ॥
कनिष्ठानें[२०] घर्म येतो । मध्यमें देह कांपतो । ब्रह्मरंध्रीं प्राण जातो । उत्तमानें ॥ ३१ ॥
दों पळें पांच विपळें । होतो प्राणायाम बळें । तो उत्तम त्याणें ढळे । कुंडलिनी ॥ ३२ ॥
पंचवीस पळें ठरे । तेव्हां प्रत्याहारें नुरे । बाह्यभान धारणारे । दोंघडीनें[२१] ॥ ३३ ॥
अहोरात्रें घडो ध्यान । करीं निद्रा निवारण । विक्षेपा[२२] दे प्रशमन । रस नेघें ॥ ३४ ॥
श्रवणाचें हे मनन । आंत युक्तीनें सेवन । स्वप्नवत् द्वैतभान । मान मिथ्या ॥ ३५ ॥
तो मी साक्षी परिपूर्ण । ऐसें नित्य करीं ध्यान । ध्येयाकार होतां मन । समाधी हो ॥ ३६ ॥
आदर्शस्थमुखें भान । मुखाचें हो तेवीं जाण । बुद्धिप्रतिबिंबें भान । हो स्वात्म्याला ॥ ३७ ॥
चित्तेंद्रियें न दाविती । स्वात्म्या तो घे स्वप्रतीती । वृत्तिज्ञानें तेंही अंतीं । रूपीं मुरे ॥ ३८ ॥
कतकरजोन्यायानें[२३] । ज्ञान मुरतां तत्क्षणें । फुरे स्वात्मा एकपणें । पूर्णानंद ॥ ३९ ॥
निद्रेमाजी जरीं ऐसें । तेथें वृत्तिज्ञान नसे । सामान्याशीं वैर नसे । अज्ञानाचें ॥ ४० ॥
सूर्यतेजें जेंवी तृणें । न जळती संयोगानें । सूर्यकांताच्या तत्क्षणें । भस्म होती ॥ ४१ ॥
तैसें वृत्तिज्ञान जाणा । जहदजहल्लक्षणा[२४] । तत्वंपदार्थैक्य[२५] खुणा । दावी खास ॥ ४२ ॥
धरी जेव्हां योगीं चाड । तेव्हां सिद्धी येती आड । योगा घालिती बिघड । द्वार त्या रे ॥ ४३ ॥
अणिमादी आठ सिद्धि । दाहा अन्य उपसिद्धी । येथें न धरावी बुद्धी । नश्वर ह्या ॥ ४४ ॥

२०. कनिष्ठ प्राणायामानें. २१. पांच घटिकांनीं. २२. विषयांतर. २३. निवळीची बीं. २४. विरुद्ध टाकून अविरुद्ध घेणेची लक्षणा. २५.जीवब्रह्मैक्यत्वाचा.

धरिती त्या जरी कास । त्यांची न ठेवावी आस । ऐसा नर करी त्यास । खास मोक्ष ।। ४५ ।।
योगभ्रष्ट झाला तरी । तो मोक्ष घे जन्मांतरीं । प्रभाव हा योगोदरीं । तारी साच ।। ४६ ।।
क्रममुक्ती ब्रह्मलोकीं । ब्रह्म्याबरोबर ये कीं । अप्रतिबद्धा[२६] या लोकीं । जीवन्मुक्ती ।। ४७ ।।
ज्ञानी तदर्थ उपाय । करिती, ते सर्वापाय । निवारिती, तूं ही सोय । घरीं अंगें ।। ४८ ।।
अर्था[२७] भुलेना जो ज्ञाता । मुग्ध तो जो मार्गी जातां । न दे दृष्टी इतस्तता । आधंळा तो ।। ४९ ।।
निंदा स्तुती न घे कानीं । भेरा तो, मितसद्वाणी[२८] । बोले, स्वादा दे सोडूनी । अजिह्व तो ।। ५० ।।
भिक्षा शौचार्थ जो जाई । पंगू तो, जो कशी बाई । पाहूनी न भुली घेई । तोची षंढ ।। ५१ ।।
ऐसा वागे त्या ये सिद्धी । तूंही ऐसा योग साधीं । गुहा ही घे, येथें आधी । कधीं न हो ।। ५२ ।।
ठेवी दत्त शिरीं हात । राजा वंदी, जाई तेथ । तीन दिन हो ध्यानस्थ । प्रसादानें ।। ५३ ।।
पुनः ही हो बारा दिन । समाधिस्थ मास तीन । पुसे त्याला उठवून । दत्तात्रेय ।। ५४ ।।
म्हणे बोले अनुभव । बोले राजा जेथें वाव । त्रिपुटीला[२९] नसे ठाव । वृत्तिज्ञाना ।। ५५ ।।
होतों तेथें समाहित । जाणीलें हें मीं उठतां । पूर्वाभ्यासानुवृत्तिता[३०] । तर्किजे ते ।। ५६ ।।
तो आनंद कैसा कोण । वदे दैवें ज्या सोडोन । आलों येथें घे चरण । हे ही तैसे ।। ५७ ।।
दत्त हसोनी जेववी । पुनः अभ्यासा पाठवी । वर्ष होतां त्या ऊठवी । स्वयें दत्त ।। ५८ ।।
दत्त बोले तूं कृतार्थ । करीं राज्य भोगीं अर्थ । जरी नसे तुला स्वार्थ । तरी जा रे ।। ५९ ।।
निज प्रारब्ध भोगावें । अनासक्तीनें वागावें । सदा स्वरूपीं जागावें । गावें देवा ।। ६० ।।

२६. ज्याच्या ज्ञानाला विघ्न न आलें त्याला. २७. द्रव्याला. २८. थोडें व सुरस बोलणें. २९. ज्ञाता-ज्ञान-ज्ञेय. ३०. समाधीपूर्वी अभ्यासानें आलेली वृत्ति पुढें येते ती अनुवृत्ती.

लोकबाधानिरासार्थ । लोकां दावीं विपरीत । भावें धरीं ह्रदयांत । नित्य धर्म ॥ ६१ ॥

वर्म ऐसें सांगे दत्त । राजा शिरीं धरी जात । राष्ट्रीं तैसें आचरत । दत्ता स्मरे ॥ ६२ ॥

करी विप्रोद्वाह[३१], बांधी । तळीं, धन अश्वमेधीं । वेंची, ज्याच्या राष्ट्रीं आधी । व्याधी नसे ॥ ६३ ॥

स्वयें पाळी सप्तद्वीपा । स्मरे जो त्या दावी रूपा । अनेकत्व ये तद्रूपा । दीपा जेंवी ॥ ६४ ॥

तेव्हां सर्व सुवासिनी । वृद्ध होती सर्व प्राणी । ईतिभीती[३२] नेणें कोणीं । आणी नैस्व्य[३३] ॥ ६५ ॥

खें खें मारीं मारी अरी[३४] । अशा जपें हो त्या परी । नामें कार्तवीर्य मारी । अरि चोरां ॥ ६६ ॥

स्वाहा शमवीं शमवीं । ह्याचेपरी पराभवी । बाधा[३५] दोष रोष देवी । कार्तवीर्य ॥ ६७ ॥

पर्जन्येंद्र ऋष्यशृंग । मंडूक दे मंत्रें चांग । वृष्टी तेवीं दे अव्यंग । अर्जुनाख्या ॥ ६८ ॥

उमा३६ रमा-सरस्वती । ऋद्धिसिद्धी बुद्धि देती । कार्तवीर्यनामें हातीं । येती तीन्ही ॥ ६९ ॥

ऐसा राजा तो एकदा । भुजीं वळवीं नर्मदा । कांता खेळवी नर्मदा[३७] । मदांधसा ॥ ७० ॥

कोपें सिंधू ये धावूनी । राजा लोटी त्या ताडूनी । पळे तो वेळा सोडूनी । मनीं खचे ॥ ७१ ॥

कर्कोटक नागसुत । कार्तवीर्यावरी येत । त्या जिंकोनी पद[३८] घेत । राजा त्याचें ॥ ७२ ॥

पाहोनी हें त्याचें शौर्य । देवांलाही न हो धैर्य । त्याच्यापुढें केवीं वीर्य[३९] । मर्त्य दावीं ॥ ७३ ॥

असा राजा बळी जरी । विप्रांवरी प्रीती करी । अतिथींला तो सत्कारी । तारी दीना ॥ ७४ ॥

नित्य निजधर्मे वागे । अन्या वागवीतो अंगें । नित्य निजरूपीं जागे । रंगे रूपीं ॥ ७५ ॥

(८५०००) पंचाशीति सहस्त्राब्द । राज्य केलें, जेवी अब्द[४०] । वर्षे, दाने दे, न शब्द । कठोर दे ॥ ७६ ॥

३१. ब्राह्मणाचें लग्न. ३२. अनावृष्ट्यादि. ३३. निर्धनता. ३४. शत्रू. ३५. भूतादि बाधा, दृष्टिदोष, राजादिकांचा रोष, प्रसिद्ध देवी महामारी. ३६.त्याच्या बीजानें युक्त मंत्र. ३७. विलास देणाऱ्या. ३८. स्थान. ३९. पराक्रम. ४०. मेघ.

पुत्रापरी प्रजा पाळी । कधीं कोणा न दे गाळी । विप्राज्ञेतें धरीं भाळीं । बळी जरी ।। ७७ ।।
त्याचें सौभाग्य अमित । पुत्र झाले त्याला शत । ते सर्वही पितृभक्त । सक्त धर्मीं ।। ७८ ।।
दत्तापाशीं एके दिनीं । कार्तवीर्य तो येवुनी । मृदु बोले लीनपणीं । भक्तीभावें ।। ७९ ।।
प्रारब्धाचा भोग धाला । आतां मारा तुम्हीं मला । दत्त म्हणे आतां तूला । कसा मारूं ।। ८० ।।
राजा म्हणे स्वामी ऐका । क्षत्रियांचा देह जो कां । घारातीर्थी[४१] धर्मे चोखा । पडावा जी ।। ८१ ।।
तरीं याला मारणार । समर्थ न सुरासुर । तेथें काय हे पामर । नर बोला ।। ८२ ।।
बोले श्रीदत्त हांसूनी । तुझी निष्ठा ही पाहोनी । वर देतों संतोषोनी । प्रिय भक्ता ।। ८३ ।।
तुला मारो ख्यात्याधिक[४२] । जातमंतुमिषें[४३] ऐक । रणीं तो मी, ऐसी चोख । भाक घे हे ।। ८४ ।।
ऐसें ऐकोनी अर्जुन । वंदोनी, ये संतोषोन । करी अश्वमेध यज्ञ । निष्कामेशी ।। ८५ ।।
कोणी अश्वा न धरिती । अश्वमेध सांग होती । ते देखोनी देवां भीती । येती झाली ।। ८६ ।।
देवीं पाठविला सूर्या । सत्त्व त्याचें हरावया । ये अतिथी होवोनियां । विप्ररूपें ।। ८७ ।।
राजा म्हणे माग इष्ट । तो बोलिला रितें पोट । स्थावरांची४३अ भिक्षा तुष्ट । मातें करी ।। ८८।।
राजा म्हणे देतों ती मी । विप्र न व्हा कोण तुम्हीं । मग सूर्य निजधामीं[४४] । प्रगटला ।। ८९ ।।
धन्य झालों म्हणे राजा । सप्तद्विपींचा उद्‌बीजा । घेयीं, सूर्य म्हणे राजा । घे हे बाण ।। ९० ।।
सोडीं, याहीं ते वाळती । अग्निरूपें तयांप्रती । सेवीं म्हणोनी दे हातीं । भाते सूर्य ।। ९१ ।।
पांचशें तो चाप[४५] जोडी । राजा तेची बाण सोडी । झाले शुष्क वृक्ष तोंडीं । धरी सूर्य ।। ९२ ।।

४१. धर्मयुद्धामध्यें. ४२. ब्राह्मण. ४३. अपराधाच्या निमित्तानें. ४३अ. वृक्षवल्ल्यादि. ४४. स्वकीय रूपानें. ४५. धनुष्य.

सर्व वृक्ष भस्म झाले । ध्यान सोडुनी देखिलें । वसिष्ठानें, तें पूसिलें । शिष्यवर्गां ॥ ९३ ॥
सांगती ते त्या अर्जुनें । वृक्ष शोषीले ये बाणें । ते जाळीले दावाग्नीनें । भूतळींचे ॥ ९४ ॥
तेव्हां क्रोधें मुनी वदे । हा आम्हाही नेणें मदें । मरो विप्रहस्तें खांदे । तुटोनी हा ॥ ९५ ॥
ऐसा दैवें झाला शाप । तेव्हां उद्धत तो नृप । स्वर्गीं गेला, देवां कोप । ये पाहुनी ॥ ९६ ॥
देवीं त्याशीं युद्ध केलें । भूपें देव पळविले । विष्णूला शरण गेले । छिन्नभिन्न ॥ ९७ ॥
विप्ररूपें मारूं त्यास । चला म्हणे तो देवांस । देव आले स्वस्थानास । भीत भीत ॥ ९९ ॥
विष्णू हो भार्गवराम । मंतूमिषें[४६] त्या संग्राम । करोनी दे परंधाम । भूमानंदें[४७] ॥ १०० ॥

इति श्रीदत्तलीलामृताब्धौ कार्तवीर्यप्रतापाख्या तृतीयलहरी संपूर्णा । ओव्या ॥ ३०० ॥

४६. अपराध. ४७. अपरिछिन्न आनंदानें.

।। लहरी ४।।

।। श्रीगणेशाय नमः । श्रीदत्तात्रेयाय नमः ।।

म[1]हाराज सोमवंशीं । गाधी, कन्या झाली त्यासी । सत्यवती, मागे तीसी । ऋचकर्षी ।।१।।
राजा चिंती कैसी द्यावी । कन्या मान्य जैसी देवी । याला फिरवावा केवीं । शापील हा ।।२।।
मग राजा म्हणे त्याला । माझा एक पण झाला । जो दे श्यामकर्णाश्वांला । सहस्रेंशीं ।।३।।
त्याला कन्या द्यावी ऐसी । प्रतिज्ञा हे तुला कैसी । साधे, मुनि वदे त्यांसी । देतों अश्व ।।४।।
त्यानें तों वरुणापाशीं । अश्वां पाहोनी वेगेंसी । येवोनी तो मुनी त्यांसी । सर्व सांगे ।।५।।
वरुणही तें ऐकोनी । तेव्हां डचकला मनीं । मागें फिरवितां मुनी । शापील हा ।।६।।
अश्वां पाजितां मदिरा[2] । ते न जाती मुनीश्वरा । तो योजूनी या प्रकारा । दे अश्वांतें ।।७।।
योगबळें ते घेवून । आला त्याला तो पाहून । हर्षें देई कन्यादान । मानपूर्व ।।८।।
देव पाहोनी म्हणती । योगीश्वरां मोठी शक्ती । अघटित घटविती । मिती न हो ।।९।।
गाधी म्हणे परगोत्रा । कन्या गेली, न मीं पुत्रा । देखें, म्हणोनी हो भित्रा । मुनिवर्या ।।१०।।
मुनी म्हणे होवो तुला । पुत्र, जातों आश्रमाला । सवें घेवोनी पत्नीला । ताता भेटों ।।११।।
मग पत्नीला घेवोनी । भृगूपाशीं तो येवोनी । सांगे सर्व त्या वंदूनी । भृगू हर्षे ।।१२।।
सत्यवती पतिव्रता । भर्तृ-श्वशुरांच्या चित्ता । धर्में शर्म[3] दे अश्रांता । भृगु तोषे ।।१३।।
बोले इष्ट वर घेयी । सती लीन झाली पायीं । मला योग्य सुता देईं । आयीलाही ।।१४।।

१. प्रणवाचा अंतिम वर्ण. अ उ,म असे शतकादि असून ॐ झाला. २. मद्य. ३. सुख.

मुनी बोले तूं अश्वत्था । औदुंबरा तुझी माता । सेवो संस्कारुनी भाता[४]। खातां सिद्धी ।।१५।।
मग तातगेहीं ये ती । भर्त्यासह तेणे रीती । करी, चरू घेतां भ्रांती । होती झाली ।।१६।।
कन्या मातृचरू[५] भक्षी । माता कन्येचा, ते वीक्षी[६] । ज्ञानदृष्टी भृगू साक्षी । तेथें आला ।।१७।।
म्हणे सुने हो व्यत्यय[७] । तुझा पुत्र हो क्षत्रिय । मातेचा तो विप्र होय । काय केलें ।।१८।।
खिन्न सून पायीं घेई । मिठी, पोटीं विप्र येई । ऐसें करावें उपायीं । म्हणे दीन ।।१९।।
भृगू बोले विप्र होय । पुत्र, पौत्र[८] हो क्षत्रिय । ऐसें आश्वासोनी जाय । निजाश्रमा ।।२०।।
व्याली सत्यवती पुत्र । जमदग्नी जो पवित्र । शंकरांश ज्ञानपात्र । मंत्रद्रष्टा[९] ।।२१।।
तीची माता व्याली पुत्र । नामें तो हो विश्वामित्र । विप्रपूज्य हो सर्वत्र । मंत्रबळें[१०] ।।२२।।
गौरीकला रेणूसुता । जमदग्नीची ती कांता[११] । रेणुकाख्या पतिव्रता । शांताकारा ।।२३।।
तिला झाले तीन सुत । चौथा पोटीं ये साक्षात । केशवांश जो विख्यात । रामनाम ।।२४।।
वेदशास्त्र तो पढला । धनुर्वेदाभिज्ञ झाला । ज्याणें शिवा तोषविला । शिष्यधर्में ।।२५।।
एके दिनीं ती रेणुका । देखे गंधर्वनायका । नदीमध्यें घे स्त्रीसुखा । मुखा चोंखी ।।२६।।
तें पाहोनी ती भुलली । किंचिज्जळांत चालिली । दैवें मनीं डचकली । ओली आली ।।२७।।
म्हणे कैसी झाली भूल । आतां पती कीं शापिल । त्वरें घेवोनी ये जल । शीलवती ।।२८।।
पती कोपें तिला बोलें । तोंड न दावीं आपुलें । वाटती जे तुला भले । चाले तेथें ।।२९।।
तेव्हां थरथर कापे । पुत्रा सांगे मुनी कोपें । ईचा मुंडा तोडा पापें । जाती तेव्हां ।।३०।।

४,५. होमशेष भात. ६. अवलोकन करी. ७. बदलणें. ८. नातू. ९. वेदमंत्रांचा ज्ञाता ऋषि. १०. गायत्री मंत्राच्या शक्तीनें. ११. भार्या.

तिघेही ते स्नेहें भ्याले । तीचें शीर न तोडीलें । तातें त्यांतेंही शापिलें । केलें भस्म ।।३१।।
रानीं समिद्दर्भांसाठीं । राम गेला तो ये पाठीं । तेव्हां मुनीची ये दृष्टी । तयावरी ।।३२।।
बोले ही हो अमंगळा । रामा ईचा काटी[१२] गळा । न विचारीं तूं ये वेळा । बलाढ्या रे ।।३३।।
राम मनीं न शंकितां । हातीं परशू जो होता । तीच्या कंठीं तो मारितां । तुटे शीर ।।३४।।
धड पडे भूमीतळा । वाहे लोह[१३] भळा भळा । जरीं राम पाहे डोळां । तरीं न भी ।।३५।।
तेव्हां शांत झाला मुनी । म्हणे रामा आलिंगोनी । माझे वाक्यें त्वां जननी । मारीली हे ।।३६।।
पूर्ण तूं रे पितृभक्त । धन्य हो तूं अनासक्त । आतां काय तुझें चित्त । वर इच्छी ।।३७।।
राम म्हणे माझी माता । उठो बंधू तेही आतां । चिरंजीवित्व दे ताता । विजयत्व ।।३८।।
माझ्याहुनी न हो शूर । कोणी युद्धीं धुरंधर । मुनी बोले दिल्हे वर । रामा हे म्यां ।।३९।।
तेव्हां आपोआप शीर । जडे तेव्हां ती सत्वर । उठे तैसे ते भ्रातर । जिते झाले ।।४०।।
राम मनीं आनंदला । पायीं मातेच्या लागला । तीणें त्याला आलिंगीला । पुत्रस्नेहें ।।४१।।
म्हणे धारातीर्थी पुत्रा । शुद्ध केलें माझ्या गात्रा । पुनः याच्या स्मृतिमात्रा । न शीवसी ।।४२।।
पातिव्रत्या सांभाळी ती । ह्या ख्यातीतें धरो चित्तीं । जातां अन्याठायीं वृत्ती । गती ऐशी ।।४३।।
उँ:रे चित्ता कामासक्ता । आम्हां बुडविशी संता । तुला धिक् धिक् तूं हो आतां । शांत दांत ।।४४।।
काम ठाईचा चावटा । भल्याचाही करी तोटा । बुडवी हा कट कटा । मोठा खोटा ।।४५।।
लुटी सर्वां, ऐशा चोरा । कां देशी रे चित्ता थारा । आतां धरीं सुविचारा । सारासारा ।।४६।।
मोक्ष किंवा स्वर्गलोक । तुझ्यायोगें ये नरक । तेव्हां आतां तूंच ऐक । एक सांगे ।।४७।।

१२. तोडी. १३. रक्त.

मुमुक्षेचा[१४] करीं काम । प्रियपादीं घे विश्राम । तेणें लाभें सर्वोत्तम । धाम[१५] जे तें ॥४८॥
ऐसें चित्त वळवूनी । साध्वी ठेवी स्थिरवूनी । भर्तृपादीं लीनपणी । सेवी भावें ॥४९॥
एके दिनीं तो अर्जुन । जाता वनीं विलोकून । जमदग्न्याश्रमस्थान । आला तेथें ॥५०॥
तो रेणुका मुनीश्वर । पाहे जेवी गौरीहर । प्रेमें करी नमस्कार । दूर राहे ॥५१॥
मुनी भूपा बैसवूनी । पुसे क्षेम समाधानीं । कामधेनुप्रसादोनी । त्या जेववी ॥५२॥
राजा वदे दे धेनूसी । देतों धन गोधनासी । मुनी म्हणे देऊं कैसी । होमधेनू ॥५३॥
बलात्कारें त्या धेनूला । राजा घेवोनी चालला । मागें वनांतूनी आला । राम वेगें ॥५४॥
धेनू नेली हें ऐकोनि । भूपावरी तो कोपोनी । हातीं परशू घेवूनी । धांवे वेगें ॥५५॥
मेघगंभीर वचनें । फिरवूनी भूपा म्हणे । रे रे चोरा माझे भेणें । न घेसी कीं ॥५६॥
राजा नव्हे तूं चोरटा । कुळा लावीयेला बट्टा । न मानी हे मूर्खा थट्टा । कंठा छेदीं ॥५७॥
भेदीं तुझ्या वक्षस्थळा । दावी कळा तूं कूशळा । क्षत्रा[१६] पाहे विप्रबळा । बळावें त्वां ॥५८॥
तेव्हां रामा पाहे भूप । तो त्या भासे उग्ररूप । जेंवी अग्नी खातां तूप । ज्वाळामाळी ॥५९॥
न हा विप्र शस्त्रधारी । माझ्यासाठीं आला हरी । याशीं युद्ध घोर करी । मारील हा ॥६०॥
लहान हा दिसे परी । द्यावी वामनाची सरी । ऐसें विचारूनी करी । स्वारी भूप ॥६१॥
तेव्हां पंचशत चाप । सज्ज करी करीं[१७] भूप । राहे रामाच्या समीप । तपनसा[१८] ॥६२॥
न साहिला यत्प्रताप । कोणी, तो हा दीप्तरूप । सहस्त्रकर अमूप । तपःसिद्ध ॥६३॥
सिद्धसाध्य देवमुनी । स्वर्गीं विमानीं बैसोनी । युद्ध पाहती हर्षोनी । मनीं तेव्हां ॥६४॥

१४.मुक्ती होण्याची इच्छा. १५. ब्रह्मस्वरूप. १६. कार्तवीर्यार्जुना. १७. हातांत. १८. सूर्य

अचूक त्याचें संधान । सोडी पांचशे मार्गण[१९] । वेळोवेळ आच्छादून । ठेवी राम ।।६५।।
वेळोवेळ अभिनव । शस्त्र सोडी वेगें राव । पाहूनी हस्तलाघव । राम हर्षे ।।६६।।
राम म्हणे वीर धन्य । याला मारी कोण अन्य । प्रतापी हा भंगशून्य[२०] । मान्य वीरां ।।६७।।
राम तोडी त्याचे बाण । तरी मारी तो दारुण । मग परशू घेवून । बाहू तोडी ।।६८।।
तोडी बाहू पटपटा । शस्त्र वाजे खटखटा । पडती ते चटचटा । उठाउठी ।।६९।।
बाहू जेथोनी तुटती । पुनः तेथोनी फुटती । तेही हाणाया उठती । मती खचे ।।७०।।
खचे राम तेव्हां मनीं । ध्वनी[२१] झाला व्योमांतूनी । पूर्वी न टाकीं तोडुनी। बाहू याचे ।।७१।।
दत्तात्रेयवरें जाण । उरीं भुजबीजस्थान । आहे पूर्वीं तें शोषून । छेदीं मग ।।७२।।
तेव्हां आग्नेयास्त्रे राम । शोषून घे तन्निर्गम[२२] । मग भूप जपे नाम । श्रीदत्ताचें ।।७३।।
रामें ते भुज तोडिले । दोन अभेद्य राहिले । बाहूंचे पर्वत झाले । भूमीतळीं ।।७४।।
दोघे वीर अनिवार । महाशूर महाधीर । करूं वांच्छिती जर्जर । परस्परां ।।७५।।
सोडिताती वारंवार । तोडिताती परस्पर । शस्त्रें दोघे भराभर । मार देती ।।७६।।
राम चिंती स्वगुरुला । तेव्हां भूप समजला । म्हणे अंतकाळ आला । ह्या देहाचा ।।७७।।
मग गुरूपदेशातें । आठवूनी इंद्रियातें । मनी योजी त्या मनातें । प्राणामध्यें ।।७८।।
धारणेनें प्राण योजी । अनुक्रमें राजा तेजीं । तेजा तेजःपुंजामाजीं । योजी योगें ।।७९।।
अखंडैकरसत्व जें । तत्त्वंपदार्थांचे साजे । जेथें कांही नसे दुजे । भेज त्या तो ।।८०।।

१९. बाण. २०. पराजय न झालेला. २१. शब्द. २२. भुज उत्पन्ना होणारें बीज.

तेव्हां राम तोडी शीर । खालीं पडे कलेवर[२३] । झाला जयजयकार । सुरलोकीं ॥८१॥
कार्तवीर्य दत्तभक्त । ब्रह्मनिष्ठ जीवन्मुक्त । झाला राम हा निमित्त । त्याच्या वधा ॥८२॥
मूर्धा[२४] अर्जुनाचा फुटला । लिंगदेह भिन्न झाला । स्वकारणीं गेल्या कला । समरसे ॥८३॥
स्वये होय स्वयंज्योती । पाहोनी ही त्याची गती । देवां करोनी प्रणती । स्तुती केली ॥८४॥
पुष्पवृष्टी रामावर । करिती ते सुरवर । झाला वाद्यांचा गजर । सुरलोकीं ॥८५॥
भूपा लाधले परंधाम[२५] । परंतू घेतां तन्नाम[२६] । अद्यापी हो नष्टागम । क्षेम लोकां ॥८६॥
वीर समागमें होते । परशूनें त्या सर्वांतें । रामें मारूनी धेनूतें । मुक्त केली ॥८७॥
राम घेवूनी धेनूतें । आला शीघ्र स्वाश्रमातें । वंदूनी जमदग्नीतें । सांगे सर्व ॥८८॥
मुनी म्हणे हाय हाय । पुत्रा केलें त्वां हें काय । शीरीं घेतला अपाय[२७] । जा येथूनी ॥८९॥
अरे आम्हां राजाश्रय । तपःसिद्धी देयी श्रेय । जरी नेता एक गाय । काय हानी ॥९०॥
जो संरक्षी सप्तद्वीपा । निवारी जो पापा तापा । पुण्यश्लोका ऐशा भूपा । कां मारीलें ॥९१॥
श्रीदत्ताचा शिष्य योगी । ऐसा न हो दुजा जगीं । स्वल्पदोषें वीतरागी[२८] । तो मारिला ॥९२॥
ऋद्धी सिद्धी ज्याच्या दासी । दे अमित गोदानासी । या धेनूची चाड त्यासी । काय बोल ॥९३॥
लीलेनें ही धेनू नेली । त्याची ग्रीवा[२९] त्वां तोडिली । राम म्हणे गती झाली । प्रारब्धें ही ॥९४॥
तें ऐकूनी बोले मुनी । दहा श्रोत्रिय[२९अ] मारूनी । पाप जें, तें ये लागुनी । भूपवधें ॥९५॥
अभिषेक शिरावरी । झाला त्याला ठार मारी । तो भूप्रदक्षिणा करी । तरी शुद्ध ॥९६॥

२३. देह. २४. मस्तक. २५. ब्रह्मस्वरूप. २६. श्लोक- कार्तवीर्यार्जुनो नाम राजा बाहुसहस्रवान्। तस्य स्मरणमात्रेण गतं नष्टं च लभ्यते।।. २७.राजहत्या. २८. वैराग्यशाली. २९. मान. २९अ. अग्निहोत्री ब्राह्मण.

आतां जाईं तूं येथून । करीं सर्वतीर्थी स्नान । तेव्हां हें पाप जावून । शुद्ध होशी ।।९७।।

रामें ती आज्ञा मानून । केलें सर्वतीर्थी स्नान । पुनः भेटला येवून । जनकातें[३०] ।।९८।।

शतपुत्र अर्जुनाचे । और्ध्वदेहिक ताताचें । आचरोनी मागें वाचें । बोलती हें ।।९९।।

विप्र असोनी दे बळी । भूपाचा त्या तिळांजळी । करूं आमुची ते वेळीं । ऋण मुक्ति ।।१००।।

इति श्रीदत्तलीलामृताब्धौ अर्जुनमुक्तिश्चतुर्थलहरी संपूर्णा ।। ओव्या ।। ४००।।

३०. जमदग्नीप्रत.

।। लहरी ५।।

श्रीगणेशाय नमः । श्रीदत्तात्रेयाय नमः ।।

म[१]हावनीं समिधांसी । घ्याया राम गेला त्यासी । न जाणोनी आश्रमासी । शत्रू आले ।।१।।
सर्वे सैन्य ते घेवोनी । त्याच्या आश्रमा वेढूनी । रामा शोधिती घुसोनी । गृहामध्यें ।।२।।
होमस्थानी ते पाहती । जमदग्नी तपोमूर्ती । त्याला जावूनी धरती । मतिहीन ।।३।।
दीन वाचें वदे मुनी । काय लाभ ह्या मारूनी । आशीर्वादा स्वीकारूनी । मागें चला ।।४।।
मला सोडा म्हणे वीरां । बोले रेणूका पदरा । पसरितें मुनीश्वरा । तारा बापा ।।५।।
बापा माझ्या प्राणधारा । सोडा जोडा यशा शूरां । हें योग्य हो दीनोद्धारां । वारा तापा ।।६।।
आम्हीं आश्रित जाणोन । दाते तुम्ही व्हा प्रसन्न । मला द्या सौभाग्यदान । मानपूर्व ।।७।।
मान पूर्वी तोडा माजी । अथवा तुम्ही व्हा राजी । ऐसें बोले, तीस पाजी । राजी ते न ।।८।।
ते न भीतां पापा वीर । तोडूनी मुनिचें शिर । पुरा चालिले सत्वर । क्रूर सारे ।।९।।
करी रेणुका विलाप । म्हणे माझें कैंचे पाप । उदेलें हें जें दे ताप । माप न ज्या ।।१०।।
हाय हाय करूं काय । म्हणे नीती झाडी पाय । शिरा उरावरी घाय । माय दे ती ।।११।।
देती सुत आश्वासन । परी तीचें खिन्न मन । म्हणे देवा धांवा दीन । झालें मी हो ।।१२।।
रामा तू अंतरलासी । संधी लाधला शत्रूंशी । येरे प्राण देतें ऐसी । विलापी ती ।।१३।।
तेव्हां राम वनांतून । आला समिधा घेऊन । सर्व अनर्थ ऐकून । दीन झाला ।।१४।।
राम म्हणे मन्निमित्त । झाला तुझा ताता घात । ऐसा तुझा मी अहित । सुत नोहे ।।१५।।

१. ॐकाराचा अंतिम वर्ण (व्युत्क्रमानें पुन्हां ॐकार जाणावा)

आठवूनी त्याचे गुण । शोक करी तो दारुण । म्हणे आतां मला कोण । जाणता हो ।।१६।।
धडधडां अश्रू वाहे । घडबडां लोळे स्नेहें । पितृशोकातें न साहे । मोहे राम ।।१७।।
मग डोळे पुसोनी तो । म्हणे शत्रूपुरा जातों । कीर्तवीर्यजां[1] मारितों । घेतों सूड ।।१८।।
हातीं परशू घेवोनी । जातां त्या भ्राते जननी । निवारीती, तें न मनीं । कानीं घे तो ।।१९।।
माहिष्मतीसी[2] जावूनी । सर्व शत्रूंला मारुनी । क्षणें मागें तो फिरोनी । सदनी[3] ये ।।२०।।
म्हणे अर्जुनाचे पोर । मारिले, जें नृपवर । करीं त्यांचाही संहार । त्रिसप्तधा[4] ।।२१।।
त्यांच्या रक्ताचा प्रवाह । त्याचे करीं पांच डोह । तर्पीं तेथें पित्रासह । मुक्त व्हाया ।।२२।।
माता म्हणे पूर्वी कर । रामा आमुचा संस्कार । मग करीं तूं संहार । क्षत्रियांचा ।।२३।।
दत्तशिष्य अर्जुन रे । तो मारिला हें न बरें । दत्त कोपे जरी बारे । तूं मरसी ।।२४।।
यासी उपाय सांगेन । आम्हां दोघां तूं घेवोन । जायी आता रे येथोन । दक्षिणेसी ।।२५।।
जेथें होय व्योमध्वनी[5] । तेथें श्रीदत्ता भेटुनी । होसी धन्य रामा, मनीं । निर्धारी हें ।।२६।।
मग राम कावडींत । एकीकडे मृत तात । मातेलाही बैसवीत । एकीकडे ।।२७।।
राम कावडी घेऊन । कान्यकुब्ज देशांतून । चाले दत्तातें चिंतून । दक्षिणेसी ।।२८।।
देखे गिरी नदी वन । माहोरासि ये चालून । तेथें आकाशवचन । कानीं पडे ।।२९।।
दत्ता आचार्य करून । त्वन्माता सहगमन । करो करीं जलदान । विधीनें तूं ।।३०।।
ऐशा आकाशवाणीला । परिसोनी कावडीला । ठेवोनी तो आश्रमाला । गेला पाहु ।।३१।।
समीपची दत्ताश्रम । दिसे जेथें नसे श्रम । नष्ट होती सर्व भ्रम । क्रम नको ।।३२।।

१. कार्तवीर्याचे मुलगे. २. महेश्वर. ३. घरीं. ४. एकवीस वेळ=सूचनार्थ ओंवीचा अंकही २१ जाणावा. ५. आकाशवाणी.

अहिंसेचा पूर्ण वास । केवीं राहे वैर त्रास । सर्वर्तूंचा जेथें वास । सर्वकाळ ।।३३।।
राम आश्रमीं जाऊन । देखे श्रीदत्तचरण । दत्तें मायेचें मंडन । पसरिलें ।।३४।।
जीच्या नखाग्रावरून । अप्सरांला ओवाळून । टाकीजे मुखावरून । चंद्रालाही ।।३५।।
कोटी कंदर्प[६] गाळून । वाटे ओतिलें लावण्य । तेजी सूर्या कुर्वंडून । टांकावें कीं ।।३६।।
दंतहीरे चमकती । ओंठ बिंबाला[७] लाजवीती । शुक नासिके भूलती । नेत्रां पद्में ।।३७।।
जीची कटि ती देखोन । सिंह मनीं होई खिन्न । गज देखोनी गमन । भांबावले ।।३८।।
कंठ शंखाते भूलवी । नाभी आवर्ता[८] बरवी । रोमरोमीं भासे रवी । छबी ऐसी ।।३९।।
ऐसी ललना येवून । कंठी मिठी ती घालून । प्रेमें चुंबन देवून । अंकी बैसे ।।४०।।
परस्परें हावभाव । दाविताती अभिनव । जेथें नसे भिन्नभाव । ठाऊकाची ।।४१।।
ऐसा मायेचा हा थाट । काय वर्णावा अचाट । याचा मानती जे वीट । धीट तेची ।।४२।।
ऐसी होतां त्यांची क्रीडा । राम आला त्याची व्रीडा[९] । न धरीतां हो नागडा[१०] । तीशीं दत्त ।।४३।।
राम साष्टांगे नमून । बोले जी सहगमन । माता करीते आपण । आचार्य व्हा ।।४४।।
दत्त म्हणे नेणे विधी । न सेवी हे मी उपाधी । अस्पृश्य अभाष्य[११] आधीं । पाहें तूं हें ।।४५।।
राम झाला निरुत्तर । रेणुका ते दे उत्तर । यथार्थ हें वाक्यसार । फार गोड ।।४६।।
तीन गुणा वास जेथें । विधीनिषेध ये तेथें । जन्म मृत्यू दुःख तेथें । थारा करी ।।४७।।
तुम्ही तरी गुणातीत । नित्य उपाधीवर्जित । तीनी देहा साक्षीभूत । दोन्हीकडे१२ ।।४८।।

६. काम. ७. पिकलेंलें तोंडलें. ८. भोंवऱ्यापरी. ९. लज्जा. १०. दिगम्बर- निरावरण. ११. बोलण्यास अयोग्य १२. पिंडीं व ब्रह्मांडीं.

शब्दस्पर्शादि विषय । होती इंद्रियाला ग्राह्य । तुम्ही तरी अविषय । स्पर्शहीन ।।४९।।
जरी आपुल्या प्राप्तीला । शाब्द[१३] प्रमाण बोलिलां । तरी परोक्षत्वें भला१४ । होवू तेंही ।।५०।।
श्रवणाचें जें मनन । त्याचेंही निदिध्यासन । वृत्तिव्याप्तीनें दे भान । अपरोक्ष ।।५१।।
तेव्हां अस्पृश्य अभाष्य । वाक्याचें हें ऐसें भाष्य । आधिशब्दें मी अमृष्य । लक्षी ऐसें ।।५२।।
अभिव्याप्ती आ अव्ययें । अधिशब्दें ईशता ये । सर्वांतर्यामीला नये । नियम्यता ।।५३।।
पाहें तूं हें या वचनें । तत्त्वंपदार्थैक्य होणें । नरा योग्य हें बोलणें । जाणें मी हो ।।५४।।
तेव्हां हंसोनी श्रीदत्त । रेणुकेच्या पुढें येत । स्तवी, माते तूं साक्षात । आदिशक्ती ।।५५।।
तुझा पसारा हें जग । कैसी होसी भिन्न मग । असो हें तूं कार्य सांग । काय तूझें ।।५६।।
ती बोले मी सती जातें । पतीसवें दत्त तीतें । वदे कोणीं त्वत्पतीतें । मारियलें ।।५७।।
राम वदे क्षत्रियांनीं । मारिला, हें परिसोनी । दत्त बोलिला कोपोनी । गर्जोनियां ।।५८।।
ब्रह्मघ्नहो हे क्षत्रिय । यांचा होवो कुळक्षय । राम वदे दत्तपाय । धरोनीयां ।।५९।।
क्षत्रियांचें निर्दळण । करीं ऐसा केला पण । सिद्धी देती हे चरण । आण वाहें ।।६०।।
तुमचा जो शिष्य योगी । अपराध करी उगी । त्या म्यां मारिला हा अंगीं । नसो दोष ।।६१।।
दत्त वदे मदंशें तूं । त्याच्या प्रारब्धाचा हेतू । झालासी, जा जय घे तूं । मारीं भूपा ।।६२।।
रामा होशील समर्थ । बाण सोडीं सर्व तीर्थ । तुझ्या मातेच्या स्नानार्थ । आणीं वेगीं ।।६३।।
तेव्हां राम सोडी बाण । त्यांहीं भूमी विदारून । सर्व तीर्थें तीं आणून । दिल्हीं रामा ।।६४।।
माता तेथें करी स्नान । मातृतीर्थ त्यापासून । झालें प्रसिद्ध दोषघ्न । अद्यापी जें ।।६५।।

१३.आप्तवाक्य. १४. अपरोक्षानुभव तर मनननिदिध्यासनावाचून होणारच नाहीं हा भावार्थ.

वस्त्रालंकार भूषित । माता होवूनी बोलत । रामा हो तूं दत्ताश्रित । नीत धरीं ॥६६॥
करीं तुझें सत्य बोल । गोब्राह्मणां प्रतिपाळ । जातें पतीशीं ये मूळ[१५] । माहेराचें ॥६७॥
ऐसें बोले हास्यमुख । राम मनीं करी दुःख । दत्त म्हणे चित्तीं राख । रामा बोधा ॥६८॥
तेथें स्त्रियांसह देव । येती ऋषी तीचा भाव । पाहतांची चित्तीं वाव । नसे हर्षा ॥६९॥
भावें सूर्याला वंदून । तीणें वाणेही वांटून । केल्या प्रदक्षिणा तीन । त्या अग्नीला ॥७०॥
आज्ञा श्रीदत्ताची घे ती । स्त्रिया रतिभोगा जाती । तैशी पतीशीं ती सती । आग[१६] रिघे ॥७१॥
अश्वमेध पदोपदीं । जीला झाले जातां आधी । औट[१७] कोट रोमें साधी । स्वर्गीं वास ॥७२॥
एका एका रोमें तीस । कोटी कोटी वर्षें वास । ऋषीमंडळी हो खास । पतीसह ॥७३॥
सतीस्पर्शें अग्नी शोभे । सहस्त्रार्कसम उभे । देव पाहती त्या शोभे । स्त्रियांसह ॥७४॥
रेणुका हे धन्य सती । धैर्य इच्या चित्तीं किती । स्त्रियां ऐशी होवो मती । म्हणती ते ॥७५॥
देवीं जयजयकार । केला, आला गहिंवर । रामा त्याला दत्त धीर । दे बोधानें ॥७६॥
सर्व स्वस्थानासी जाती । दत्त क्रिया करविती । स्वयें आचार्यही होती । काय बोलूं ॥७७॥
क्रिया होतां वदे दत्त । रामा तुझे माता तात । कोठें गेले हें जाणत । अससी कीं ॥७८॥
राम म्हणे मेले गेले । स्वर्गीं दत्त त्याला बोले । नाहीं मेले नाहीं गेले । पहा हे तूं ॥७९॥
राम पाहे तों दीसती । दत्त बोले जाणें चित्तीं । लीलाविहारी हे होती । गौरीहर ॥८०॥
सर्वेंची ते झाले गुप्त । रामा सांगतसे दत्त । करी क्षत्रियांचा घात । माझ्या बळें ॥८१॥
रामें एकवीस वेळ । निःक्षत्रिय भूमंडळ । केलें रक्तें पांच तळें । भरियेलीं ॥८२॥

१५. बोलावणें. १६. अग्निप्रवेश करी. १७. साडे तीन कोटी केशानें.

त्या रक्तें पितृतर्पण । करोनी दत्ता शरण । येवोनी धरी चरण । तारा म्हणे ।।८३।।
किती सांगो असंख्यात । झाला क्षत्रियांचा घात । यापासोनी मला पूत । आतां करा ।।८४।।
दत्त म्हणे न हो ताप । न घे अहंकारलेप । बापा तुला नाहीं पाप । तरी ऐक ।।८५।।
करी यज्ञ, विप्रां धन । देयी कश्यपा भूदान । तेणें चित्त पूत जाण । होय तूझें ।।८६।।
रामें आरंभिला यज्ञ । दत्त आचार्य सर्वज्ञ । ऋषी येती तेथें प्राज्ञ । देव आले ।।८७।।
तेथें सर्व देव धाले । विप्रां सर्व धन दिल्हें । रामें कश्यपाला दिलें । भूमीदान ।।८८।।
दत्त बोले त्वां जें केलें । त्याणें माझें मन धालें । तुझ्या ठाई जें ठेविलें । भलें तेज ।।८९।।
रामावतारीं ते घेयीं । पश्चिमाब्धितीरीं[१८] जायीं । पुढें मन्वंतरी होयीं । ब्रह्मर्षीं तूं ।।९०।।
रामें दिधलें तें धन । दत्त विप्रां दे वांटून । ऐसें चरित्र दावून । लपें तेथें ।।९१।।
पुढें दाशरथीराम । आकर्षूनी घे तें धाम[१९] । तेव्हां ब्राह्मतेजें राम । युक्त झाला ।।९२।।
गेला सह्याद्रिशिखरीं । बाराकोस अब्धी दूरी । करी वसे त्याचे तीरीं । अद्यापीही ।।९३।।
राम ब्रह्मर्षीं होणार । पुढें सायुज्य घेणार । ऐसा श्रीदत्ताचा वर । तारक हो ।।९४।।
सर्वतीर्थ मातृतीर्थ । असे जेथें पद्मतीर्थ । श्रीदत्ताचा वास तेथ । पाप नुरे ।।९५।।
पितृमुक्तीसाठीं धुंडी । चांध्रीक तो पिंड सोडी । सर्वतीर्थीं त्या रोकडी । मुक्ती झाली ।।९६।।
कन्या दोषें कुष्ठी झाला । सूर्य पद्मतीर्थीं न्हाला । शुद्ध होऊनी लोकांला । शुद्ध करी ।।९७।।
ब्रह्मा विसरला वेद । त्याचा झाला त्याला खेद । येवोनी तो दत्तपाद । धरी भावें ।।९८।।
दत्ताज्ञेनें मातृतीर्थी । स्नान करितां ये स्मृती । आठविल्या सर्व श्रुती । ब्रह्मदेवा ।।९९।।

१८. पश्चिमसमुद्रातीरीं. १९. तेज.

ऐसीं तीर्थे ही ज्या स्थानीं । तेथें वसे दत्तमुनी । कृष्णधात्रीतळीं[२०] ध्यानीं । सदा मग्न ।।१००।।

इति श्रीदत्तलीलामृताब्धौ रामोत्कर्षाख्या पंचमलहरी संपूर्ण । ओव्या ।। ५०० ।।

२०. काळ्या आवळीखालीं.

।। लहरी ६।।

।। श्रीगणेशाय नमः । श्रीदत्तात्रेयाय नमः ।।

उ[१]पदेश गुरु देव । भजतां ये यावज्जीव । ज्ञान कृतघ्नताभाव । पूर्वापार ।।१।।
नृसिंहाचा पूर्ण भक्त । प्रल्हाद न होतां मुक्त । सह्याद्रीं ये तो हिंडत । दत्ता पाहे ।।२।।
भोग नसोनी जो पुष्ट । पुसे त्याला कसा लट्ठ । दिससी तूं ही मी गोष्ट । ऐकूं इच्छीं ।।३।।
ऐसें प्रल्हादाचें वाक्य । ऐकोनीही करी हाँस्य । दत्त वदे रे रहस्य । हें तूं ऐक ।।४।।
नानायोनीं कर्मयोगें । फिरतां हे हाता लागे । नरतनू ही ज्यायोगें । जें घे तें दे ।।५।।
सुखासाठीं तळमळ । करितां ये पळापळ । तरी सुखा जोड मेळ । न ये दुःख ।।६।।
सुखरूपीं मायेआड । त्याची अर्थी धरी चाड । जळा शवूळाचे आड । सोडी जेंवी ।।७।।
मृगजळीं तें न मिळे । तैसें अर्थी[२] सुख कळे । मग सोडूनी दे बळें । विषयांला ।।८।।
जना प्राणधनभयें । रात्रीं सुखें निद्रा नये । त्यांची वांच्छा सोडितां ये । सुखे झोंप ।।९।।
मोठ्या कष्टें मधु पाळी । तीच्या प्राणावरी पाळी । आली, मला गुरू झाली । तीच माशी ।।१०।।
दैवे मिळे त्याचा तोष । घ्यावा ठावा न हो रोष[३] । आर[४] गुरू हा विशेष । बोध देयी ।।११।।
या दोहोंच्या अनुग्रहें । ऐसा झालों मी हा पाहें । विधिनिषेधा न वाहें । स्वेच्छाचारी ।।१२।।
विकल्पा तूं मनीं जाळीं । मायेमध्यें मना पोळीं । त्या मायेची करीं होळी । स्वात्मरूपीं ।।१३।।
ऐसें होता ये विराम[५]। स्वयें होसी आत्माराम । कृतकृत्य पूर्णकाम । भ्रम न हो ।।१४।।
ऐसें दत्तें निरोपीले । तें त्याच्या चित्तीं भरले । अलर्काही हें लाधलें । ज्ञान ऐका ।।१५।।

१. ॐकाराचा दुसरा वर्ण. २. विषयांचे ठायीं. ३. असंतोष. ४. अजगर. ५. विसावा.

गालवर्षी करी याग[६] । दैत्य त्याला दे उद्वेग[७] । कधींही न घडे सांग । याग त्याचा ।।१६।।

देवां प्रार्थी दीन मुनी । अग्रीं[८] अश्व ये त्या क्षणीं । स्वर्गाहुनी व्योमवाणी[९] । बोले तया ।।१७।।

दे हा अश्व ऋतध्वजा । शत्रूला तो मारो तूं जा । हें ऐकतां हर्ष द्विजा । भला झाला ।।१८।।

मुनी अश्व नेवोनी दे । ऋतध्वजा सर्व वदे । अश्व घेवोनी भूप दे । आश्वासन ।।१९।।

भूप मुनीसह आला । मुनी आरंभी यज्ञाला । तेव्हां पातालकेतूला । धूम[१०] दिसे ।।२०।।

तो सूकररूपें[११] आला । ऋतध्वजें ओळखिला । त्यावरी शर मारीला । मेला न तो ।।२१।।

पाताळीं तो घुसे मागे । अश्वारूढ राजा लागे । विवरीं तो गेला वेगें । देखे घर ।।२२।।

सखीसह स्त्रीला पाहे । तीही पडे राजमोहें । आश्वासूनी नृप बाहे । कोण तूं गे ।।२३।।

सखी बोले वीरमान्या । विश्वावसूची हे कन्या । दैत्यें आणीली हे धन्या । तुम्हां भेटे ।।२४।।

दैत्य भोगूं इच्छीं ईतें । उद्यां योजीलें लग्नातें । कामधेनू बोले ईतें । जीव देतां ।।२५।।

उद्यां वेधी दैत्या वीर । त्याशीं करीं स्वयंवर । आज तसे झालें, धीर । धरतां हें ।।२६।।

कुंडला मी सखी मज । कोण तुम्ही सांगा आज । तो बोले मी ऋतध्वज । सोमवंश्य ।।२७।।

मला इच्छी जरी नारी । असाक्षीक मी न वरीं । सखी बोले विधी करीं । यथायोग्य ।।२८।।

ध्यानें गुरूतें ती आणीं । विधीनें धरवी पाणी । सखी, गुरू, त्यां पुसोनी । जाते झाले ।।२९।।

मदालसा जीचें नाम । तिला घे तो नृपोत्तम । अश्वारूढ होतां भीम[१२] । दैत्य आला ।।३०।।

एका बाणें मारी त्याला । येवोनी तें गालवाला । सांगे मुनी हृष्ट झाला । म्हणे जा तूं ।।३१।।

राव भार्येसह पित्या । भेटोनी, तो सांगे कृत्या । कुवलयाश्व नाम त्या । देयी तात ।।३२।।

६. यज्ञ. ७. त्रास. ८. अग्रभागीं. ९. आकाशवाणी. १०. यज्ञाची निशाणी धूर. ११. डुकर. १२. भयंकर.

मारिला जो दैत्य त्याचा । बंधू वनीं मुनी साचा । होवोनी तो भूपतीचा । मार्ग लक्षी ।।३३।।
अश्वारूढ येके दिनीं । राजा एकला ये वनीं । तो त्या आश्रमा येवोनी । मुनी पाहे ।।३४।।
मुनी बोले ऐके आज्ञा । संपवी ह्या माझ्या यज्ञा । कंठी देतां मला प्राज्ञा । सर्व साधे ।।३५।।
भूप हर्षे कंठी देयी । म्हणे भूपा राहे जायीं । वरुणाची भेटी घेयीं । येयीं शीघ्र ।।३६।।
राजा तेथेंचि राहिला । कपटी तो पुरा आला । सांगे तो मदालसेला । मेला राजा ।।३७।।
दैत्यें द्वेषानें मारिला । मरतां ही कंठी मला । दिल्ही ही घे जातों तुला । कळवूनी ।।३८।।
येवोनी तो भूपा बोले । माझे कार्य सांग झालें । आतां निजपुरा चाले । स्वेच्छेनें तूं ।।३९।।
राजा नगरा चालिला । पुरीं[१३] आकांत वर्तला । ऋतध्वज वनीं मेला । म्हणोनीयां ।।४०।।
मदालसा धड फोडी । उचंस्वरें हंबरडी । म्हणे कंठीसह उडी । खायींत घे ।।४१।।
पतिसवें रामराज्य । पुत्राचें ते धर्मराज्य । अन्यासवें यमराज्य । प्राज्यकष्टें[१४] ।।४२।।
नको नको रांडपण । पदोपदीं जें दे शीण । विरह दुःख दारूण । कोण भोगी ।।४३।।
ऐसा निर्धार करूनी । चित्तिं पति आठवुनी । अग्निप्रवेश करूनी । दग्ध झाली ।।४४।।
ऐसें पाहोनी सासरा । म्हणे सोडूं या संसारा । सून लेंक मेले, खरा । दुर्भाग्य मी ।।४५।।
मीही पापी त्याच पंथा । धरीं, वांचावें कां वृथा । ऐसें बोलोनी तो माथा । फोडीतसे ।।४६।।
तंव आला ऋतध्वज । म्हणे ताता पाहे मज । राव देखोनी आत्मज । भ्रांत झाला ।।४७।।
म्हणे मरोनी हा आला । किंवा देवें पाठविला । सर्व कळवितां त्याला । झाला खिन्न ।।४८।।
पुत्र म्हणे दैत्यें मला । ठकविलें पूर्वीं मला । न कळलें, आतां झाला । अनर्थ हा ।।४९।।

१३. नगरांत. १४. अतिशय

मेली गंधर्वाची कन्या । पतिव्रता लोकमान्या। धन्या, ती वांचूनी अन्या । न भोगीन ।।५०।।
ऐसा निश्चय करूनी । सर्व भोगांतें सोडूनी । न राहे तो नृप जनीं । वनीं क्रीडे ।।५१।।
अश्वतरनागपुत्र । विप्रवेषें आले तत्र[१५] । त्यांचा होवोनी तो मित्र । नित्य खेळे ।।५२।।
भूपदुःखातें जाणुनी । घरीं येती खिन्नपणीं । पिता पुसे कां वाळुनी । गेलें मुख ।।५३।।
नागा सांगती ते पुत्र । आमुचा हो दुःखी मित्र । मदालसा तत्कलत्र[१६] । तें जळालें ।।५४।।
झालों मित्रदुःखें ग्रस्त । पिता म्हणे न व्हा त्रस्त । त्या दुःखाचें करूं अस्त । शिववरें ।।५५।।
मग नाग येते वेळीं । निराहार हिमाचळीं । भावें चिंती हृत्कमळीं । सरस्वती ।।५६।।
वंदूं सरस्वती मती । मन आठ स्थानें हातीं । धरोनी ह्या नाना युक्ती । करवीसी ।।५७।।
जळ समुद्रीं सोडिती । सूर्या दीप ओवाळिती । त्या न्यायें ही तव स्तुती । आम्ही करूं ।।५८।।
व्हावे माते त्वां प्रसन्न । सांग राग रंग गान । करवीं जेणें प्रसन्न । होय शंभू ।।५९।।
प्रगटुनी बोले वाणी[१७] । गाववीन गोड गाणीं । तेणें शिव शिरीं पाणी[१८] । देयील जा ।।६०।।
ऐसें बोलोनि हो गुप्त । अश्वतर शिवा गात । सांग राग मूर्तिमंत । प्रगटवी ।।६१।।
स्मरहरा श्रीशंकरा । दरहरा[१९] भक्तोद्धारा । धरधरा गौरीवरा । हरा पावें ।।६२।।
ऐसें गातां शंभू भुले । येवोनी त्या प्रेमें बोले । या गाण्यानें मन धालें । वर घे रे ।।६३।।
नाग बोले मदालसा । मेली, स्मृती देह तसा । घेवोनी हो कन्या, असा । मागें वर ।।६४।।
शिव म्हणे तीची चाड । धरीं, श्राद्धीं मध्यपिंड । पत्नीला दे, तुझे कोड[२०] । पूर्ण होयी ।।६५।।
बुद्धी रूपा त्या आकारा । धरोनी ये तुझ्या घरा । देवोनी तो ऐशा वरा । गुप्त झाला ।।६६।।

१५. राजाजवळ. १६. त्याची स्त्री. १७. सरस्वती. १८. वरदहस्त. १९. गर्व. २०. इच्छा.

नाग घरी तैसें करी । तेव्हां श्वासाबरोबरी । प्रगटली क्षणांतरीं । वाढली ती ।।६७।।
पूर्वस्मृतीनें हो खिन्न । नाग करी समाधान । म्हणे पुत्रानों जावून । आणा मित्रा ।।६८।।
पुत्र विप्रवेषें गेले । भूपा पाताळीं आणिलें । तेव्हां त्याला ते कळले । मित्र नाग ।।६९।।
नृपा वदे अश्वतर । तुझ्या भेटीनें नृवरा । धन्य झालों, मागें वरा । जो अभीष्ट ।।७०।।
राजा लाजेनें न बोले । नागसुतें जाणविलें । पत्नीवांचून न भलें । अन्य मानीं ।।७१।।
नाग वदे जी जळाली । तुला तीची इच्छा झाली । तरी मायेची बाहुली । दावीं पाहें ।।७२।।
मदालसा दावी त्याला । भूप मूर्च्छित पडला । पुनः उठोनी धांवला । तीला धरूं ।।७३।।
नाग म्हणे दूरी पाहे । माया शिवतां न राहे । भूप घडबडां मोहें । लोळे तेव्हां ।।७४।।
नाग सर्व सांगे त्याला । यथाविधी दे कन्येला । परस्परां हर्ष झाला । तो न माये ।।७५।।
राजा म्हणे धन्य मित्र । माझें पूर्ववत्कलत्र । देवविलें, हा हो मंत्र । कोणी नेणे ।।७६।।
मदालसा जैसी तैसी । ब्रह्मनिष्ठा विशेषीं । तीला घेवोनी राष्ट्रासी । ये तो भूप ।।७७।।
मग सर्वां हर्ष झाला । तातें राज्य दिल्हें त्याला । स्वयें वनीं तो चालिला । झाला मुक्त ।।७८।।
ऋतध्वज राज्य करी । त्याला मदालसा नारी । दे संभोग स्वयें जरी । ब्रह्मनिष्ठा ।।७९।।
दैवें तिला पुत्र झाला । उपजतां सांगे त्याला । कां रडसी तूं कोणाला । आतां व्यर्थ ।।८०।।
जातां मार्गीं भूल घेशी । म्हणोनी ह्या चौ-याऐशीं । योनी कष्टें धुंडलासी । निजकर्में ।।८१।।
कुठें तुझीं रांडापोरें । कोठें धन घरें गुरें । मिळविले चोर सारे । लुटारू रे ।।८२।।
करितासी देवध्यान । तप्तलोह स्त्र्यालिंगन । न होतें रे पोरा मन । सांवरी हें ।।८३।।

वैराग्यानें खाता भीक । तोंडीं येता न नरक । रूपा न भूलता आंक[२१] । न फूटते ।।८४।।
नानायोनी त्वां धुंडतां । तेथें मार्ग न ये हातां । मार्गावरी[२२] तूं रे आतां । पातलासी ।।८५।।
नको रडूं उगी राहे । बुडशील मिथ्यामोहें । तुझा मार्ग तूंची पाहें । विचाराने ।।८६।।
जन्ममरणा रडसी । तरी त्याच्या संबंधासी । कदापी तूं न शीवसी । निर्विकारा ।।८७।।
जो मातेच्या विटाळांत । भेटतां रे रेत रक्त । विष्ठा मूत्रीं झाला मूर्त । तो तूं कैसा ।।८८।।
हाडामासाच्या देहासी । मूर्खपणें भूललासी । त्याच्या योगें संबंधासी । घेसी व्यर्थ ।।८९।।
कोण माता कोण पिता । कोण तुझी कांता सुता । अविचारें ही ममता । कां धरिसी ।।९०।।
हाडामासावर कात । विष्ठा मूत्र ज्याचे आंत । त्याला मी मी ऐसी भ्रांत । येवूं न दे ।।९१।।
जडप्राण रजोगुणी । कर्मेंद्रियां[२३] कवळूनी । खातो पीतो रे त्याहुनीं । तूं वेगळा ।।९२।।
ज्ञानेंद्रियाचे मेळणीं । मन पळे क्षणोक्षणीं । त्याचा साक्षी तूं त्याहुनी । निश्चळ रे ।।९३।।
ज्ञानेंद्रियां[२४] आंत धरी । मी कर्ता हा गर्व करी । निजे उठे तीरे दूरी । बुद्धी तुला ।।९४।।
प्रिय मोद प्रमोदानें । जो भासे त्या आनंदानें । न घे भोक्तृत्वाला, ध्यानें । पाहें स्वात्मा ।।९५।।
ऐसें जरीं हें करिसी । तरीं बारे न फससी । नाहीं तरी पुनः घेसी । ऐसी फेरी ।।९६।।
तीनी[२५] देहांचा मी साक्षी । तीनी[२६] अवस्था नीरीक्षीं । निरंतर ऐसा लक्षी । व्यापकत्वें ।।९७।।
ऐसा रोज वारंवार । माता करी बोध फार । द्वैतवार्ता करी दूर । कळवळें ।।९८।।
जैसा जैसा वाढे सुत । तैसा बोध ये ठसत । नाम ठेविलें विक्रांत । प्रेमें भूपें ।।९९।।

२१. डोळे. २२. मनुष्यजन्माला. २३. वाणी, हस्त, चरण, गुद, शिश्न हीं कर्मेन्द्रियें. २४. श्रोत्र, त्वचा, डोळे, जिह्वा, नासिक. २५. स्थूल, सूक्ष्म, कारण. २६. जाग्रत्, स्वप्न, सुषुप्ति.

तेव्हां हंसे मदालसा । पुत्रा झाला बोध खासा । लोकां दिसे जैसा पिसा । अंतर्निष्ठ ।।१००।।

इति श्रीदत्तलीलामृताब्धिसारे मदालसोत्कर्षाख्या षष्ठलहरी समाप्ता ।। ओव्या ।। ६०० ।।

।। लहरी ७ ।।

श्रीगणेशाय नमः । श्रीदत्तात्रेयाय नमः ।।

अ[१]सी मदालसा नारी । प्रारब्धाचा भोग करी । पुनः झाले कालांतरीं । दोन सुत ।।१।।
त्यां सुबाहु शत्रुजित । ऐसीं नामें तात देत । मदालसाही हंसत । तीं ऐकूनी ।।२।।
त्यांला नित्य करी बोध । त्याहीं संसाराचा बाध । केला, झाले ते विबुध । लोकीं जड ।।३।।
पाहोन ते तीन लेंक । राजा करी बहु दुःख । केले उपाय अनेक । सुधाराया ।।४।।
म्हणे पुत्र होती वेडे । ऐसें कर्म माझें कुडें । आतां पुढें वंश खंडे । रडे ऐसा ।।५।।
कुळीं ब्रह्मनिष्ठ लेंक । दैवयोगें होतां येक । सर्वां दे तो ब्रह्मलोक । हें तो नेणें ।।६।।
ओळखाया साधुपणा । स्वयें घ्यावा साधुबाणा । साधूच्या त्या गुप्त खुणा । भोंदू नेणें ।।७।।
उच्चीं पांच ग्रह येतां । प्रसवली पुनः सुता । म्हणे राजा नाम आतां । प्रिये तूं दे ।।८।।
माझ्या नामा तूं हंससी । तेव्हां साध्वी म्हणे त्यासी । तुम्ही ठेविल्या नामासी । बाधा पहा ।।९।।
क्रांति नाम गती राया । ती ह्या नसे म्हणोनियां । विक्रांत हें नाम वायां । झालें पहा ।।१०।।
मूळीं अमूर्त हा तेथ । सुबाहु हें नाम व्यर्थ । एकला तो शत्रुजित । होतो कसा ।।११।।
व्यवहारार्थ देह्याला[२] । देणें तरीं तूं दे ह्याला । नाम अलर्क हें मला । आतां रुचे ।।१२।।
राजा ठेवी नाम तसें । एके दिनीं राजा पुसे । विक्रांता तूं वेड असें । कसें घेसी ।।१३।।
पढें विद्या राज्य करीं । नारी वरीं स्वयंवरीं । भोग भोगीं यज्ञ करीं । तरीं धन्य ।।१४।।
विक्रांत तो बोलूं लागे । माता परा विद्या सांगे । निवृत्ति स्त्री वरीं अंगें । स्वात्मराज्यीं ।।१५।।

१. ॐकाराचा प्रथम वर्ण. २. देहधाऱ्याला.

करायाचें तें मी केलें । मिळायाचें तें मिळालें । झालों तिघे बंधू भले । चौथा हो तो ।।१६।।
ऐसें वाक्यामृत त्याचें । भूपाळाला तें न रुचे । जेवीं आचार साध्वीचे । कुलटेला ।।१७।।
कोपें बोले तो भार्येला । वंशनाश त्वां हा केला । उपदेश खोटा दिल्हा । त्यांला मूढे ।।१८।।
खरा प्रवृत्तिमार्ग हा । देव पितृनरां दे हा । उपभोग तसा पहा । दुजा नोहे ।।१९।।
राज्य गजाश्व स्त्री धन । भोग शक्ती देव दान । दे, ज्या भगवंता त्याणें । तें भोगावें ।।२०।।
अन्यथा तो देवद्रोही । ही सामग्री ज्याला नाहीं । त्या दुर्भाग्यासाठीं पाहीं । निवृत्ती ती ।।२१।।
जरी निवृत्ती घे नर । त्यासी आमुचेंच द्वार । मग कां हें घरदार । सोडावें गे ।।२२।।
पुत्राविणें परलोक । न साधे, हा श्रुतिलेख । ऐकें आतां चौथा लेंक । भ्रष्ट न हो ।।२३।।
हंसोनी ती बोले ऐका । बोधें आत्मलोक जिंका । काय कीजे रंका लेका । हे ही श्रुति ।।२४।।
न रुचे हा तुम्हां पंथा । तरी अलर्काला आतां । देतें वेदशास्त्रसंथा । कंथा[२अ] न दें ।।२५।।
मग अलर्काला वेद । विद्या कला धनुर्वेद । सांगे शास्त्रा न्यायवाद । व्यवहार ।।२६।।
झाला अलर्क पंडित । स्वयंवरीं स्त्री वरित । तें पाहोनी पिता प्रीत । होता झाला ।।२७।।
राज्य देववुनी सुता । माता म्हणे शत्रू होतां । पेटी उघडीं ह्या हिता । तेव्हां पाहें ।।२८।।
सायुज्यता घेती दोघे । करी पुत्र राज्य माघें । सहासष्ट हजारें घे । वर्षे भोग ।।३०।।
परिसंख्या मुख्य मानीं । रती मांस सुरापानी । झाला सक्त तो जाणोनी। सुबाहु ये ।।३१।।
तिघां माता पाजी बोध । आम्हा दुग्धसा तद्गंध । ह्याला न लाधता छंद । ऐसें करी ।।३२।।
तरी आमुचा दायाद । आहे हाची याची याद । करूं पूर्वी देवूं खेद । भेद नुरे ।।३३।।

२अ. निवृत्तिमार्गचिह्न

ऐसा विचार करूनी । पुरा आला वनांतूनी । जडमूढता सोडूनी । बोले प्रौढ ।।३४।।
म्हणे अलर्का मी पूज्य। मला दे तूं आतां राज्य । येरु बोले सर्व त्याज्य । कां केलें त्वां ।।३५।।
आतां भीक देवूं काय । जरि होसी तूं क्षत्रिय । युद्धीं घेयी निजदाय[3] । नायके मी ।।३६।।
सुबाहू तें परिसोनी । काशीराजा कळवूनी । त्याचें साहाय्य घेवूनी । युद्धा आला ।।३७।।
लोक भेदानें फोडिले । किती दानें वळविले । किती सामें मेळविले । प्रधानादि ।।३८।।
योगसामर्थ्य अचाट । फोडविले किल्ले कोट । घाली कोशांचे तो लूट । फूट होतां ।।३९।।
जे जे आपुले मानिले । ते ते सर्व उलटले । तें पाहुनी मन भ्यालें । अलर्काचें ।।४०।।
तेव्हां त्याचें धैर्य गळे । एकला तो वनीं पळे । मातृवाक्याला त्या वेळे । आठवी तो ।।४१।।
पाहे पेटी उघडून । त्यांत पत्रिका पाहून । वाची चित्तीं घाबरून । अलर्क तो ।।४२।।
उलटती आपुलेची । तेव्हां संगती साधूची । करिं तेणें स्वहिताची । लब्धी होई ।।४३।।
ऐसा लेख तो पाहुनी । मनी निर्धार करूनी । दत्तापाशीं तो येवोनी । बोले दीन ।।४४।।
जी सद्गुरो स्वामी मला । थोर दुःख झालें, याला । दूर करा, न ये वेळा । दुजा त्राता ।।४५।।
हंसोनी श्रीदत्त बोले । दुःख तुला कोठे झालें । कोण तूं रे हें पहिलें । बोलें प्राज्ञा ।।४६।।
असें वचन ऐकोनी । झाला विवेकी तत्क्षणीं । पाहे विचार करोनी । कोण मी हें ।।४७।।
म्हणे स्थूळ देह जड । ज्याला भूतांची सांगड । नाना विकारांची धाड । पडे येथें ।।४८।।
आत्मा सर्वगतपूर्ण । हा तों दिसे परिच्छिन्न । हा मी चिदात्मा याहून । वेगळाची ।।४९।।
बळें इंद्रिया चाळवी । झोंपेमाजीं जाड्य दावी । तो मी प्राण होऊ केंवीं । मी ज्ञानात्मा ।।५०।।

३. आपुला वाटा.

क्षणें मन जायीं येयी । विभू मी हा राही ठायीं । त्याचा संशय न येयी । डोयीं माझ्या ।।५१।।
देहा व्यापी जागेपणीं । झोपेमध्यें जी लपोनी । जाते बुद्धी, माझ्याहुनी । वेगळी ती ।।५२।।
जड जो हा अहंकार । त्रिगुणीं त्याहुनी पर । शुद्ध बुद्ध मी अमर । नर नोहे ।।५३।।
ऐसा माझा मी निर्धार । केला दुःखाचा विचार । करूं आतांची सादर । होवोनीयां ।।५४।।
नखापासोनी केशांत । ह्या देहाबाहेर आंत । शोधीतां न दुःख यात । दिसतसे ।।५५।।
प्राण भूक तान्हेवीणें । ऐसें दुःख कधी नेणें । इंद्रियेंही भृत्यपणें । स्वार्था घेती ।।५६।।
रागद्वेषाचें तें मूळ । मन स्वभावें चंचळ । सुखदुःखाचा सांभाळ । हेंचि करी ।।५७।।
मन अन्नमय असे । विकारानें भ्रमतसे । परकी तें त्याचें कसें । दुःख मज ।।५८।।
गुरूजी म्यां चांचपलें । माझ्या रूपा ओळखिलें । हे हो दुःख मना[४] झालें । बोलें साच ।।५९।।
हाच विचार दुर्धर । धुंडिती ज्या मुनीश्वर । तुम्ही दिल्हा हा सत्वर । सार प्रश्नें ।।६०।।
खातां मार्जारें उंदिरा । दुःख नोहे, तेची कीरा । खातां हो, हा दोष खरा । ममतेचा ।।६१।।
कोणी छीः थूः केल्या दुःख । हो आपणा रोग विख । वै-या होतां हे घे सुख । ते अहंता ।।६२।।
ह्या दोहोंला कवटाळी । म्हणोनी घे मन भाळीं । सुखा दुःखा ह्यां ह्या वेळीं । जाळिले म्यां ।।६३।।
न घें अंगाच्या संबंधा । मग कैंचा राज्यधंदा । शत्रुमित्रत्वाचा भेदा । सांधा दिल्हा ।।६४।।
दत्त म्हणे धन्य तूं रे । क्षणें जाणियेलें सारें । आतां याचें स्थैर्य त्वां रे । बरें करीं ।।६५।।
करीं अर्धा सूक्ष्माहार । नीज रात्रीं दोनपार । मठीं एकांतीं विचार । कर हा रे ।।६६।।

४. मनाला झालें किंवा बंद झालें.

तीनी भूमीच्या[५] पूढती । रोकें पांच[६] मनोवृत्ती । सत्कारें[७] अभ्यासरीतीं[८] । मती धरीं ।।६७।।

वशीकार[९] वैराग्यें हो । संप्रज्ञात[१०] समाधि हो । सिद्धींला तूं वश्य न हो । मोहोनी रे ।।६८।।

अपमान सुधा[११], मान । विषासमान रे मान । काळें मान खातां मा[१२] न । मान दे ती ।।६९।।

तिस्त्रेपारीं माधुकरी । तीन पांच सात घरीं । मागें, खातां दूर करीं । बरी रुची ।।७०।।

हाचि तुला उपदेश । निर्विकल्प समाधीस । येणें जासी तूझा खास । वास ब्रह्मीं ।।७१।।

सोन्यावरी मल येतां । त्या अग्नीची आंच देतां । जैसी येयी प्राग्रूपता । तैसें येथें ।।७२।।

जीव ब्रह्मची असोन । अविद्यांशें हो मलिन । योगें विशुद्ध होवून । होतो प्राग्वत् ।।७३।।

पिंडीं ब्रह्मांडीं जें गूढ । तें मी मी तें हेची दृढ । होई तावत्करीं वाढ । हा अभ्यास ।।७४।।

ऐसें सांगोनी धाडीला । पुरा त्या तो स्वबंधूला । प्रेमें येवोनी बोलिला । घे तूं राज्य ।।७५।।

बंधू म्हणे तूं रे आर्य । गळलें कीं तुझें वीर्य । तूं क्षत्रिय, धरीं शौर्य । कार्य साधीं ।।७६।।

येरू बोले त्वां तारिलें । दत्तें स्वात्मराज्य दिल्हें । आतां कांहीं न मी बोले । धालें मन ।।७७।।

मग सुबाहू आलिंगी । म्हणे झालों समभागी । मातेची ही कृपा जगीं । हो जी मान्य ।।७८।।

काशिराजा कार्य भलें । झालें मीही वनीं चालें । काशीराजा त्याला बोले । झालें काय ।।७९।।

बंधू तुला न दे भाग । म्हणोनी त्वां केला संग । आतां दोघेही निःसंग । कां होतां हो ।।८०।।

म्हणे सुबाहू हा स्वार्थ । सांडी त्या दाविला पंथा । हेंची कार्य झालें आतां । स्वस्थता ये ।।८१।।

काशीराजा म्हणे धन्य । बंधू उद्धरिला मान्य । झालों मी कीं बोल अन्य । संन्यस्त तूं ।।८२।।

५. मूढ, क्षिप्त, विक्षिप्त आणि ह्यापुढें ऐकाग्य्र, निरुद्ध. ६. प्रमाण, विपर्यय, विकल्प, निद्रा, स्मृति. ७. ब्रह्मचर्य, श्रद्धा, विद्या, तप. ८. यमादिकांचें अनुष्ठान. ९. दृष्टादृष्टविषयवैतृष्ण्य. १०. सविकल्प. ११. अमृतासमान. १२. गजाश्वधनादिरूपा लक्ष्मी.

स्वपर न साधूजना । दयेनें तारिती दीनां । सम विषम न त्यांना । जनामाजीं ।।८३।।
आजी मजवरी कृपा । करीं बंधूपरी बापा । येरू म्हणे अनुतापा । न पावसी ।।८४।।
जरीं अलर्क विषयी । अनुतापें दत्तपायीं । पडे, राज्या लात देयी । घेयी मुक्ती ।।८५।।
भक्ति वैराग्यावांचोनी । प्रबोध[13] न भरे कानी । हें तूं समजूनी मनीं । वनीं जायीं ।।८६।।
सांडीं राज्य पत्तीं[14] हत्ती । घेयीं साधनसंपत्ती । एकांतीं तूं निजचित्तीं । वृत्ती लक्षीं ।।८७।।
लक्षीं उठे जी जी वृत्ती । साक्षीपणें मुरवी ती । तो मी साक्षी ऐसी मती । अंती ठरे ।।८८।।
ठरे निरुपाधी बुद्धी । दृश्यानुविद्ध समाधि । निर्विकल्प तो समाधी । दृढत्वें हो ।।८९।।
आंत तसेच बाहेर । समाधी निरहंकार । येणें आत्मसाक्षात्कार । शीघ्र लाभे ।।९०।।
ऐसें होता मन जेथ । जायी समाधी ही तेथ । संदेह न धरी येथ । सत्य मानी ।।९१।।
ऐसें सुबाहू सांगोनी । पुसोनी त्यां चाले वनीं । काशीराजा तें ऐकोनी । पुरा आला ।।९२।।
पुत्रा राज्य दे ये वनीं । तसा अभ्यास करोनी । तोही पावला निर्वाणीं । साधुसंगे ।।९३।।
पुत्रा राज्यीं बैसवूनी । अलर्कही आला वनीं । योगाभ्यासा आचरोनी । स्थिरावला ।।९४।।
तत्वज्ञानें मनस्थैर्य । वासनेला तो निर्वीर्य । करी राहे योगिवर्य । तुर्यपदीं[15] ।।९५।।
तेव्हां स्मरे पूर्ववृत्ता । प्रौढ जैसा बाल्यावस्था । म्हणे कैसी ये मूर्खता । चित्ता तेव्हां ।।९६।।
विचार हा होतां नीट । आतां वाटे तीचा वीट । माया घालोनी हें कूट । लूटतसे ।।९७।।
पृथ्वींतील धन धान्य । नारी वस्त्र गो भूषण । एकालाही न हो पूर्ण । तृष्णायोगें ।।९८।।

१३. ज्ञान. १४. चतुर्थ १५. पायदळ.

तृष्णा मरतां ये तोष[१६] । जेथें तेथें होतो हर्ष । लपे गड्यांसह रोष[१७] । हें म्यां देखें ।।९९।।
ऐसें बोलोनी शरीर । योगाग्नीनें जाळी वीर । दत्तरूपीं मिळे धीर । समरसें ।।१००।।

इति श्रीदत्तलीलामृताब्धिसारे अलर्कगत्याख्या सप्तमलहरी समाप्ता ।। ओव्या ७००।।

१६. संतोष. १७. क्रोध.

।। लहरी ८।।

।। श्रीगणेशाय नमः । श्रीदत्तात्रेयाय नमः ।।

असे जेथें प्रेमभक्ती । वसे तेथें भुक्तिमुक्ती । ऋद्धिसिद्धी दासी होती । खंती न हो ।।१।।
भजो कसाही[१] हरीतें । त्याचें कर्म होतें रितें । देव कष्ट येतां त्यातें । घे तें अंगी ।।२।।
सोमवंशी आयूराजा । पुत्रापरी पाळी प्रजा । दैवयोगें त्याला न प्रजा । जाहाली ।।३।।
त्याची पत्नी इंदुमती । श्रीदत्ताची करी भक्ती । प्रेमभावें सदां चित्तीं । चिंती देवा ।।४।।
आयूराजा सह्यतटीं[२] । श्रीदत्ताची घेयी भेटी । दत्त येवूं न दे मठीं । काठी मारी ।।५।।
देयी माये[३] आलिंगन । वारंवार घे चुंबन । परस्पर देती पान । नग्न दोघे ।।६।।
पाद धरूं इच्छी राजा । वारी, दत्त म्हणे जा जा । अपूज्य आश्रम माझा । तूं जा शीघ्र ।।७।।
असें बोलोनी दे मार । राजा किंचित् होयी दूर । पुनः येयी, घेयी मार । दररोज ।।८।।
असा जाता बहुकाळ । दत्त वदे रे कपाळ । उठवीलें तूं रे खळ[४] । पळ आतां ।।९।।
आतां येतां ठार मारीं । भीड कोणाची न धरीं । धर्मशास्त्रा न विचारीं । चारी वेदां ।।१०।।
मदांधसा मी अकृप[५] । माझा अनिवार कोप । मी न गणें परताप । पाप तें ही ।।११।।
मी अस्पृश्य हें नेणसी । माझा पाद कसा घेसी । राव म्हणे या उक्तीसी । खासी मानें[६] ।।१२।।
जें बोलतां तें हो सत्य । मज पादाचें अगत्य । तदर्थ हें करीं कृत्य । नित्य नेमें ।।१३।।
जरीं मनां इंद्रियांला । तुझा ठाव न लागला । असा निगम७ बोलिला । भला बोलो ।।१४।।

१. नवविध भक्तीपैकीं कोणत्याही भक्तीनें. २. सह्याद्री पर्वतावर. ३. मायेची स्त्री. ४. दुष्ट. ५. निर्दय. ६. प्रमाणें. ७. शास्त्र.

पाद घें भावजोरानें । बांधी प्रणयदोरानें । ठेवीं चित्तीं ह्या करानें[८] । धरूं न दे ।।१५।।
तुमच्या ह्या रूपा भेदें । जाणे त्याला केला वेदें । नामदामें[९] बंध तो दे । तोडुनी मी ।।१६।।
बोले हंसोनी श्रीदत्त । तूं रे जरी माझा भक्त । मला संस्कारूनी रक्त- । -मांस देयीं ।।१७।।
ताजी नराची करटी । ती आवडे मला वाटी । ठेवीं मद्य मांसासाठीं । मोठी प्रीती ।।१८।।
भूप ऐसें परिसोनी । प्रेमें देयी प्रतिदिनीं । पशुसोम यज्ञ मानी । मनीं हर्षें ।।१९।।
ओळखूनी त्याची भक्ती । हर्षें दत्त वर देती । भूप मागे दृढमती । नती[१०] पूर्व ।।२०।।
गुणपूर्ण व्हावा पुत्र । जो तारी इह परत्र । दाता मान्य लोकमित्र । शत्रुहंता ।।२१।।
देवविप्रपितृभक्त । रणशूर धर्मसक्त । पित्रांसह व्हावें मुक्त । ज्याच्या योगें ।।२२।।
दत्त बोले घे हें फळ । पत्नीला दे, तसें बाळ । होवो तुला, भक्तिबळ । फळ तसें ।।२३।।
भूप वंदोनी घे फळा । वंदोनी ये तो स्वस्थळा । सर्व सांगोनी दे फळा । महिषीला[११] ।।२४।।
तीणें फळ तें भक्षिलें । रात्रौ स्वप्नीं देखियेले । अवधूत तिशीं बोले । धन्य हो तूं ।।२५।।
म्हणोनी तो देयी मोतीं । दुग्धपूर्ण शंख हातीं । घेवोनियां प्रोक्षी । प्रीती चित्तीं देयी ।।२६।।
राणी पाहे त्याचें वक्त्र । शिरीं दिसे सर्पछत्र । दिव्य माल्यांबर वस्त्र । चित्रकांती ।।२७।।
ऐसें पाहोनी उठली । राणी चित्तीं आनंदली । स्वप्न भूपातें बोलिली । पाहिलें जें ।।२८।।
प्रातःकाळीं शौनकाला । भूप स्वप्न सांगे त्याला । म्हणे मुनी, होयी तुला । पुत्ररत्न ।।२९।।
हुंडासुरा मारोनियां । सार्वभौम होय जया । दत्त रक्षील अपाया । निवारोनी ।।३०।।
तें ऐकोनी स्वर्गीं देव । करिताति महोत्सव । हुंडासुरकन्या तंव । स्वर्गीं गेली ।।३१।।

८. हस्तानें. ९. दांवें. १०. नमन. ११. राज्याभिषेक झालेल्या स्त्रीस.

हिंडे ती नंदनवनीं । चारणाच्या[१२] मुखांतूनी । वार्ता ऐसी ही ऐकोनी । परतली ।।३२।।
पित्यापुढें ये धांवोनी । सांगे ऐंकिलें जें कानीं । दैत्य डचकला मनीं । मानी सत्य ।।३३।।
जेव्हां आयू तपा गेला । मागें दैत्यें भूमंडळा । जिंकोनीयां अमरांला । जिंकीयेलें ।।३४।।
नामें अशोकसुंदरी । बलात्कारें तिला धरी । शाप दे ती तुला मारी । आयुपुत्र ।।३५।।
तिला ठेवी तो बंदींत । जेव्हां कन्या हे सांगत । तेव्हां शाप आठवीत । दैत्य मनीं ।।३६।।
जावोनी तो त्या राणीला । पाहे, म्हणे गर्भी आला । ईचे शत्रू, हाचि मला । मारील कीं ।।३७।।
पोटी रिघोनी मारूं कीं । म्हणे तंव तो विलोकी । सुदर्शन फिरे झोंकीं । दुःखी झाला ।।३८।।
म्हणे कोण राखी याला । नावरे हें चक्र मला । दावी कोपानें राणीला । दुष्ट स्वप्नें ।।३९।।
सूदर्शन दैत्य पाहे । राणीला ते ठावें नोहे । म्हणोनी ते भीती वाहे । पाहे सूर्या ।।४०।।
जय सूर्या तेजःपुंजा । चेतवीसी तूं ह्या प्रजा । दुष्टस्वप्ना काश्यपजा[१३] । माजा वारी ।।४१।।
ऐसी सूर्या ती प्रार्थुनी। भय मनींचें सांडुनी। राहे दैत्य तें जाणूनी। मनीं धाके ।।४२।।
सोडूनी दे खाणेंपीणें । म्हणे माझें सरे जिणें । उणें केलें बल ईणें । शीणे असा ।।४३।।
असा किती काल जातां । राज्ञी प्रसूत न होतां । भूप उपाय योजिता । झाला मंत्रें ।।४४।।
देवा सप्तवध्रि भीता । नाथमाना सोडा आतां । गर्भा माता न शीणतां । प्रसूत हो ।।४५।।
या मंत्रानें जल देती । अर्ध रात्रीं इंदुमती । प्रसवली पुत्रज्योती । हो ती ह्रष्ट ।।४६।।
तेज बाळाचें फांकलें । दीप निस्तेज जाहले । रायें जातकर्म केलें । धालें मन ।।४७।।
गीतवाद्यांचे गजरीं । महोत्सव होती पुरीं । राजा हर्षोनी अंतरीं । करी दानें ।।४८।।

१२. गंधर्वांपैकीं एक जात. १३. काश्यपगोत्रोत्पन्न सूर्या.

तें देखोनी हुंडदैत्य । म्हणे हाची शत्रु सत्य । याला हराया हें कृत्य । करूं आतां ।।४९।।
म्हणे महामाये देवी । माझे ठायीं कृपा ठेवी । स्वहिताचा मार्ग दावीं । भाविक मी ।।५०।।
क्लीं मोहिनी हो प्रसन्न । ठेवीं सर्वांला मोहून । माझें कार्य दे साधून । बळी देयीं ।।५१।।
स्तवी ऐसें मोहिनीसी । तेव्हां बाहेर ये दासी । दैत्य तीचे अंगी घूसी । तीशीं[१४] गेला ।।५२।।
असा दैत्य तेथें आला । त्याला कोणी न देखिला । तो प्रस्वापिनी[१५] मंत्राला । योजी तेव्हां ।।५३।।
देवि स्वप्नाधिकरणीं । ठेवीं सर्वां निजवूनी । प्रातःकाळीं प्रस्वापिनी । ऊठवीं तूं ।।५४।।
जरी बाळा रक्षी दत्त । तरी मंत्रा मान देत । दैत्यें सर्व होतां सुप्त । बाळा नेला ।।५५।।
तो नेवोनी दे भार्येला । म्हणे वधीं आतां याला । रक्त मांस देयी मला । मुलाचें ह्या ।।५६।।
राणी म्हणे अगई, हें । कसें करूं साहस, हें । ताजें बाळ प्रिया पाहे । न हें बरें ।।५७।।
दैत्य म्हणे शत्रू माझा । आणीला हा यत्नें तूझा । काय विचार, हा माझा । प्राण घेयी ।।५८।।
अर्थकाम साधाया हा । यत्नें आत्मा राखावा हा । नष्ट होतां पुढें पहा । न हा भोग ।।५९।।
ऐसें गुरूचें हें मत । मूढें कां तूं न जाणत । ऐसें ऐकोनी हातांत । पोत[१६] घे ती ।।६०।।
जय, लाभ, मृत्यु, हाणी[१६] । त्या त्या वेळीं घडे कोणी । न वारी हें मनीं प्राणी । नाणीती हो ।।६१।।
माराया दे दासीकरीं । राणी गुंते कार्यांतरीं । ती दे बाळ सूदाकरीं[१८] । मारी तो त्या ।।६२।।
सुदर्शन रक्षीतसे । शस्त्र तुटोनी जातसे । कौतुक तें पहातसे । हंसे बाळ ।।६३।।
तेव्हां दासीला ये दया । म्हणें सूदा न मारीं या । सूद म्हणे मारवी या । राया कां गे ।।६४।।

१४. पाठोपाठ. १५. सर्वांस निद्रा देणाऱ्या. १६. हानि(नुकसान). १७. अर्भक. १८. पाक करणाराचे हातीं.

दिव्य लक्षण बाळ हा । पहातां मीं घेयीं मोहा । या मारवी दैत्य पहा । महादुष्ट ।।६५।।
आतां येथोनी या न्यावें । कोठें तरी लपवावें । असें म्हणोनी तें जवें । नेती बाळ ।।६६।।
पोरा वसिष्ठाच्या द्वारा । ठेवोनी मृगाच्या पोरा । मारोनीयां तें असूरा । मांस देती ।।६७।।
दैत्य विश्वासें खावोनी । आपणातें धन्य मानी । प्रातःकाळीं द्वारीं मुनी । देखे बाळा ।।६८।।
ध्यानें सर्व जाणे मुनी । दयेनें घे उचलोनी । अरुंधतीला नेवोनी । दे त्या बाळा ।।६९।।
ऋषींसह आशीर्वादा । वदे दत्ता बाळा सदा । राखें ग्रहभूतबाधा । कदां न हो ।।७०।।
शत्र बांधील निकाम[१८] । म्हणोनी नहुष नाम । ठेवी वाढवी तो प्रेम । बाळ त्यांचे ।।७१।।
थोर होतां व्रतबंध । केला सर्वविद्याबोध । झाला नहुष तो बुध । सर्वगुणी ।।७२।।
इकडे तों प्रातःकाळ । होतां गेलें मंत्रबळ । इंदुमती पाहे बाळ । न दिसेची ।।७३।।
म्हणे कटकटा हाय । माझें बाळ झालें काय । कोणीं नेलें तान्हे, माय । बहिणी हो ।।७४।।
चोरीलें म्यां, काय धन । किंवा हिरोनी घे रत्न । त्या पापें की पुत्ररत्न । नष्ट झालें ।।७५।।
लाभे होतां महाकष्ट । पुत्ररत्न जें उत्कृष्ट । केलें कोणी तें अदृष्ट । कष्ट हे कीं ।।७६।।
श्रीदत्ताचा हा प्रसाद । तेथें केवि ये विषाद[१९] । काय आम्ही केला भेद । मंदबुध्या ।।७७।।
न झाल्याचें एक दुःख । ह्या दुःखाचा कोण लेख । करी जें दे सदा शोक । ऐक दत्ता ।।७८।।
पुरे पुरे देवा आतां । परीक्षा हे गुरुनाथा । पदीं आठवूनी गाथा । माथा ठेवीं ।।७९।।
असें म्हणोनी ती दीन । भूमीवरी लोळे खिन्न । शोक करी आक्रंदोन । दोन घडी ।।८०।।
आयूराजा तें ऐकोन । आला तेथें तो धावोन । पाहे कष्टी बाळावीण । दीन राणी ।।८१।।

१८. सर्व. १९. दुःख.

म्हणे बाळा कोणी नेलें । किंवा भूतें लपविलें । मायाजाळ पसरिलें । भलें कोणी ॥८२॥
मंत्ररक्षा मी ठेवीली । ती हो सर्व व्यर्थ झाली । कुलदेवी कोठें गेली । मेलीं सर्व ॥८३॥
धिक्प्राकारा धिक् ह्या पुरा। धिक् धिक् विरां महाशूरां। मंत्र तंत्र यंत्राकारां। सुरां धिक् धिक् ॥८४॥
खोटें जणूं तप फळ । मुळीं धर्मा नाहीं बळ । दान समजें निर्फळ । काळ येतां ॥८५॥
मुळीं जन्माचा मी वांझ । काय देयी देव मज । हेंची ठावें झालें आज । मज पूर्ण ॥८६॥
दत्ता त्वां हें काय केलें । मज आशेनें गोविलें । हाती देवोनी घेतलें । दिल्हें फळ ॥८७॥
बापा हातांत देऊन । कसें घेसी हिसकून । साजे हें कीं दयाघन । दीननाथा ॥८८॥
लावोनीयां कान मन । आतां ऐके, हा मी दीन । बाहें तुला मतिहीन । खिन्न चित्तीं ॥८९॥
धांवें पावें गा सत्वर । किती बाहुं वारंवार । गळा टाळा फुटे, धीर । धरवेना ॥९०॥
देवा खास तू अनंत । माझा काय घेसी अंत । झालों मी हा तवांकित । चित्त दे गा ॥९१॥
पूर्वीं अंगिकारोनियां । आतां देसी लोटोनियां । ऐसें न करीं सखया । दयानिधे ॥९२॥
मी धेनूसा हो व्याकूळ । वत्साविना तळमळ । करीं माझा तूं सांभाळ । बाळ दावीं ॥९३॥
असा राजा करी शोक । दत्तावांचोनी आणिक । मना नाणीं का हो दुःख । शोक तरी ॥९४॥
जगीं होती भक्त चार । त्यांत अर्थी आर्त दूर । जिज्ञासू हा अविदूर । ज्ञानी आत्मा ॥९५॥
राजा संतान न होतां । पुत्रार्थी शरण दत्ता । ये, तो दैवें झाला आतां । आर्त भक्त ॥९६॥
भक्ति द्विगुणित झाली । श्रीदत्तासी कृपा आली । केवी करी तो आपुली । बोली व्यर्थ ॥९७॥
न मे भक्तः प्रणश्यति । हीच साच जाणा उक्ती । भुक्ति देवोनी दे अंतीं । गती जो हा ॥९८॥

दत्त म्हणे नारदासी । तुवां जावें आयुपाशीं । शोकें आर्त झाला त्यासी । बोध करीं ।।९९।।
तें ऐकोनी ये नारद । वीणा वाजवी स्वानंद । राजा ऐकोनी ये नाद । खेद सोडी ।।१००।।

इति श्रीदत्तलीलामृताब्धिसारे आयुर्वरदानाष्टमलहरी समाप्ता ।। ओव्या ।।८००।।

।। लहरी ९।।

।। श्रीगणेशाय नमः ।। श्रीदत्तात्रेयाय नमः ।।

उठोनी तो आयूराजा । नारदाची करी पूजा । सेवी त्याच्या पदांबुजा । निजांगेशीं ।।१।।
म्हणे आज हो सुदिन । झालें आपुलें दर्शन । धन्य माझें हें जीवन । मुनीश्वरा ।।२।।
संत अंतरीं कोमळ । दयाघन न केवळ । ज्यांला नाहीं काळवेळ । दया वर्षूं ।।३।।
बुडतां मीं दुःखाब्धींत । मला द्याया वर हात । तुम्हां पाठवित दत्त । येथ जणूं ।।४।।
दत्तें मला पुत्र दिल्हा । अकस्मात नष्ट झाला । त्याचा झाला शोक मला । काय करूं ।।५।।
म्हणे नारद हंसुनी । ज्याला एकदां चिंतूनी । मुक्त होती त्या सेवूनी । दुःखी कां तूं ।।६।।
पुत्र गौणात्मा हा तुला । जरि असे रे कळला । अवकाश या शोकाला । झाला कसा ।।७।।
पुत्र-दारादि नश्वर । तैसें जाण हें शरीर । मुख्यात्मा अजरामर । धर त्या तूं ।।८।।
देह घटसा विकारी । त्याचा साक्षी अविकारी । प्राणेंद्रिय चित्ता दूरी । तो तूं भिन्न ।।९।।
स्वप्रीत्यर्थ देहादिक । प्रिय ज्या तो तूं अधिक । लोहचुंबकसा एक । चालक तूं ।।१०।।
तुझ्यायोगें जड हे रे । चेतनसे होती सारे । तो तूं ह्या मनाचे फेरे । ठायीं पाहे ।।११।।
जाग्रत्स्वप्ना निर्विकारें । पाहें, निद्रा बुद्धिचे रे । लय उदयहि जो रे । पाहे तो तूं ।।१२।।
असावें म्यां, ह्या प्रेमा घे । धन-पुत्र-स्त्री अवघे । स्वप्रीत्यर्थ घेयी, न घे । तत्प्रीत्यर्थ ।।१३।।
सर्वांहुनि जो वेगळा । तो तूं, आतां तें तूजला । सांगों सर्वेश्वर, ज्याला । सर्वज्ञता ।।१४।।
ज्याच्या ज्ञानें सर्व कळे । जीवरूपें देहीं चळे । जीवा कर्तृत्व ज्यामुळें । फळे दे जो ।।१५।।
संसाराला जो न शिवे । स्थूळ सूक्ष्म न म्हणवे । सर्वानंदाचे विसावे । जेथें होती ।।१६।।

हें तों परमात्मरूप । तेंचि तुझें निजरूप । हें लक्षीतां शोक पाप । ताप कैंचा ।।१७।।
हाची तुझा मुख्य आत्मा । देह होय मिथ्या आत्मा । पुत्र जाण गौण आत्मा । शोक दे तो ।।१८।।
पूर्वी न होतांही शोक । गर्भा येतां पातधाक[१] । जन्मीं वेदना अनेक । तोक[२] दे तो ।।१९।।
उपजल्या बाधाव्याधी । किंवा होतील हो व्याधी । नाना आळींच्या उपाधी । बाधी बाल्यें ।।२०।।
व्यसनाची येयी खंती । किंवा मूर्खत्वाची भीती । विवाहाची चिंता मोठी । थोरपणीं ।।२१।।
संतानाचीही ये भ्रांती । दांपत्याची हो कीं प्रीति । आतां हे हो काय खाती । भीति ही हो ।।२२।।
कैसीं पोरें यांना होती । त्यांची लग्नें कीं घटती । माता पिता ऐसे अंतीं। होती दीन ।।२३।।
एवं न झाल्यापासोनी । पुत्रशोक मोठा वन्ही । टांकी सजीवां जाळोनी । मायबापां ।।२४।।
ऐसें जाणूनी तूं आतां । गौणात्म्याची सोडीं चिंता । मुख्यात्म्याची करी वार्ता । त्राता तोची ।।२५।।
हुंडासरें मारावया । तुझा पुत्र नेला, तया । मुनीगृहीं रक्षोनियां । ठेवी दत्त ।।२६।।
दैत्या मारूनी उद्वाहा । करोनी येईल पहा । याच डोळां बोल न हा । माझा खोटा ।।२७।।
असें सांगोनी नारद । गेला भूपा हो आनंद । राणीचाही त्याणें खेद । दवडिला ।।२८।।
नहुष तो एके दिनीं । मृगयेसी गेला वनीं । तेथें तो आकाशध्वनी । कानीं ऐके ।।२९।।
सोमवंशी आयूराजा । नहुषा तो पिता तुझा । माता इंदुमती तूं जा । तयां भेट ।।३०।।
नारी अशोकसुंदरी । तुझेसाठीं तप करी । हुंडासुरा शीघ्र मारीं । वरीं तीला ।।३१।।
ऐसें ऐकोनी नहुष । मनीं मानी बहु हर्ष । भ्रांती एक हो विशेष । त्याचे चित्तीं ।।३२।।
अरुंधतीवसिष्ठांचा । हा मी पुत्र होय साचा । आज ही आकाशवाचा । कां चळवी ।।३३।।

१. गर्भस्रावाचें भय. २. बाल.

असें चिंतूनी तो आला । सर्व सांगे वसिष्ठाला । वसिष्ठही सर्व त्याला । जाणवीत ।।३४।।
सर्व साद्यंत सांगुनी । नहुषाला बोले मुनी । आतां सत्वर जावूनी । हाणी दैत्या ।।३५।।
दत्तात्रेय तुला तारी । सर्व संकटें निवारी । जा तूं त्याला चित्तीं धरीं । कैवारी तो ।।३६।।
ऐसी आज्ञा देयी मुनी । नहुषही स्वीकारूनी । गेला एकला निघोनी । मनीं हर्षें ।।३७।।
मला सुगम हो पंथा । मार्गीं न हो चिंता व्यथा । शीघ्र जया सह दत्ता । आता आणीं ।।३८।।
ज्याला युद्धीं बोलाविती । निवारी जो येतां भीती । मला तोची शचीपती । साथी होवो ।।३९।।
असें प्रार्थूनी तो चाले । मार्गीं सुशकुन झाले । कन्या गायी कुंभ आले । फलें पुढें ।।४०।।
स्वर्गी इंद्र म्हणे सूता । शस्त्रांसह घेयीं रथा । जा तूं नहुषाला आतां । साह्य करीं ।।४१।।
ऐसें इंद्रानें सांगता । छत्रवर्मशस्त्रयुता । घेवोनी ये साश्वरथा । मातली तो ।।४२।।
म्हणें देवेंद्रें धाडिला । देवोनी ह्या सामग्रीला । युद्धीं साह्य करी तूला । भला हो तूं ।।४३।।
नहुषही तें ऐकूनी । सर्व सामग्री पाहुनी । स्वीकारी तो आठवूनी । मनीं दत्ता ।।४४।।
यथाविधीं रथीं चढें । किंचित् जातांची त्यापुढें । देव येवोनियां गाढें । आलिंगिती ।।४५।।
देव म्हणती रे सुता । एकला तूं जासी आतां । हें पाहोनी सहाय्यता । करूं आम्ही ।।४६।।
बोले नहुष देवांला । दत्त राखी सदा मला । तोची करवी तुम्हांला । मला साह्य ।।४७।।
गुरूआज्ञा मी प्रमाण । मानीं त्याचें हें कारण । तरी कष्ट निवारण । प्राणदाता ।।४८।।
असें म्हणोनी तो चाले । देवासह हें कळलें । अशोकसुंदरीबाले । ध्यानयोगें ।।४९।।
तिची होती रंभासखी । तिला पाठवी ती दुःखी । म्हणे राजाला संमुखी । सखि होयी ।।५०।।

नहुषाच्या पुढे आली । रंभा सखीची ती बोली । भूपा जाणवी त्या वेळीं । भूप म्हणे ।।५१।।
मला सर्व ठावें झालें । रंभे तुवा मागें चालें । दैत्या मारोनी पहिलें । भेटू तुम्हा ।।५२।।
ऐकोनी हे आनंदली । रंभा त्वरें मागें आली । सखीला ती कळविली । बोली त्याची ।।५३।।
देवीं कोलाहल केला । हुंडासुरें तो ऐकिला । म्हणे कोण मारूं आला । मला शत्रू ।।५४।।
पाहें शीघ्र जायीं दूता । कोण शत्रू येतो आतां । किती बल त्यांचें वार्ता । शीघ्र आणी ।।५५।।
दूत संमूख जावूनी । प्रयत्नें घे समजुनी । पुनः आला परतोनी । दैत्यापाशीं ।।५६।।
म्हणे आयुराजसुत । नहुषचि शत्रू येत । सवें देवही अमित । पातले हो ।।५७।।
तें ऐकोनी घाबरला । बोले असुर भार्येला । सत्य बोलें त्वां वधिला । त्या बाळा कीं ।।५८।।
राणी बोले दासीकरीं । त्याच क्षणीं बाळा मारीं । दासी तीही बोलें अग्रीं । मारिला म्यां ।।५९।।
त्याचें मांस त्वां भक्षिलें । आतां मन कां शंकलें । तर असें कसें झालें । बोलें दैत्य ।।६०।।
दैत्य मनीं धरी धीर । म्हणे या हो सर्व शूर । युद्ध करूनी दुर्धर । वीर मारूं ।।६१।।
युद्धभयें जे लपती । पूर्वीं मारीं त्यां ह्या हातीं । हें ऐकोनी सर्व भीती । जाती युद्धा ।।६२।।
रथीं बैसोनी तो स्वयें । हुंडासूर युद्धाला ये । त्या पाहोनी खचे भयें । नये धीर ।।६३।।
धनुर्बाण धरी करीं । मातली सारथ्य करी । त्याला इंद्र रथावरी । दूरी देखे ।।६४।।
जैसा शोभे नभीं रवी । तैसी नहुषाची छबी[३] । पाहोनी तो दैत्य जवीं । लोटी सैन्य ।।६५।।
चतुरंगदळभार । चाले देवसैन्यावर । युद्ध होय अति घोर । मरणांत ।।६६।।
एकाएकीं पाशशर । दैत्य सोडीती तोमर । नाना शस्त्रें अनिवार । मार देती ।।६७।।

३. हा यवनी शब्द असोन ईशेच्छेनें योजला गेला, अन्यही असेच आहेत.

देती जेव्हां असा मार । देव जाहले जर्जर । देती सोडूनी ते धीर । दूर जाती ।।६८।।
तें देखोनी नहुष यें । दैत्यां मारी बाण घायें । त्याच्यापुढें दैत्य भयें । न येती ते ।।६९।।
बळें समोर जावूनी । नहुष त्यां दैत्यां हाणी । जाती धाकानें मरोनी । कोणी दैत्य ।।७०।।
कित्येकांचे रथ मोडी । गजगंडस्थळें फोडी । बाणें घोड्यांचीही हाडी । पाडी खालीं ।।७१।।
त्यांचीं कवचेही फाडी । करांसह धनू तोडी । एकाएकीं मान खंडी । फोडी पोट ।।७२।।
ज्या त्यापुढें घेयी उडी । न मारूं दे कोणा दडी । वीरां शोधूनी तो काडी । पाडी खालीं ।।७३।।
पाशें--फरफरा ओडी । त्या दैत्यांची बांधी मुंडी । तोडी सर्वांची तो खोडी । झाडी शौर्य ।।७४।।
रक्तप्रवाह चालिले । शव ते वाहूं लागले । असें घोर युद्ध झालें । मेले दैत्य ।।७५।।
हुंडासुर ये धांवुनी । भूपा बाणें अच्छादुनी । टांकी करी घोर ध्वनी । झणी तेव्हां ।।७६।।
देव ऋषी चित्तीं भीती । तें जाणूनी उग्रमूर्ती । सरसावे तो नृपती । मतिमंद ।।७७।।
दैत्य दावी नाना माया । भूप त्या त्या नेयी लया । गर्जोनीयां बोले तया । मायावी तो ।।७८।।
अरे मानवाच्या पोरा । उभा राहें धरीं धीरा । न जाणसी माझा बरा । पराक्रम ।।७९।।
तुला दावीं यमपुरी । जीविताची आशा जरी । शरण ये मला दूरी । करीं शस्त्र ।।८०।।
बोले भूप सोमवंशी । न घडली गोष्ट अशी । जरी शूर तूं अससी । मशीं भीड ।।८१।।
माझ्या बाळपणीं माता । त्वां पीडिली त्याचा आतां । सूड घेतों, न जीविता । तुझ्या ठेवीं ।।८२।।
असें बोलोनी तो शर । सोडी, चूकवी असूर । लपे मायीक दुर्धर । वारंवार ।।८३।।
जेथें भासे तेथें नसे । दैत्य कृत्य करी असें । त्याचें कर्म पाहे तसें । हंसे भूप ।।८४।।

म्हणे मातले उलठ । रथ फीरवी, मी पाठ । त्याची पुरवूनी, कंठ । तोडीं आतां ।।८५।।
तसा रथ तो भोवंडी । भूप तेव्हा बाण सोडी । त्याचे दोनी बाहू तोडी । पाडी खालीं ।।८६।।
तरी तो ये अंगावर । सोडूनीयां दोन शर । पाय तोडूनी तो वीर । दूर टाकी ।।८७।।
तरीही तो सर्पवत् । मुख पसरोनी येत । तोडी नहुष त्वरित । कंठ त्याचा ।।८८।।
असा मारीतां असुर । पुष्पें वर्षती ते सुर । झाला जयजयकार । थोर हर्ष ।।८९।।
हर्षें देव स्वर्गीं जाती । अशोकसुंदरी ये ती । रंभेसह बोले चित्तीं । प्रीती ठेवीं ।।९०।।
म्हणे धन्य दिन आज । भूपा वरीं तूंची मज । अर्पिला हा देह तूज । लाज याची ।।९१।।
दैत्यें नानापरी मज । गांजीलें जें माजें गूज । दत्त समजवो तूज । मी न बोलें ।।९२।।
बोले नहुष जें गुरु । सांगेल तें तसें करूं । गुरुपाशीं ये मी येरू । म्हणे तया ।।९३।।
राज्य दैत्याचें लुटोनी । गुरुपाशीं दे आणोनी । सवें दोघीही येवोनी । वंदिताती ।।९४।।
बोले अशोकसुंदरी । मला भूपाच्या पदरीं । घाला निश्चय अंतरीं । धरीं हाची ।।९५।।
म्हणे वसिष्ठ नहुषा । मला आवडे ही स्नुषा । खास आहे ही निर्दोषा । योषा साध्वी ।।९६।।
मग नहुषें वरीली । रंभा तेव्हां स्वर्गीं गेली । मुनी म्हणे माता झाली । भली कष्टी ।।९७।।
जा नहुषा तिला भेट । राज्य करीं धर्में नीट । सेवीं धर्म निष्कपट । धन्य होसी ।।९८।।
अरुंधती वसिष्ठातें । वंदोनी घे तो भार्येते। भेटे जननी तातातें । सर्व सांगे ।।९९।।
तया आयू राज्य देयी । स्वयें भार्येसह जायी । वनीं तेथें दत्ता ध्यायी । घेयी मुक्ती ।।१००।।

इति श्रीदत्तलीलामृताब्धिसारे नहुषविजया नवमलहरी समाप्ता ।। ओव्या ।। ९०० ।।

हे शंभर ओव्यांचे खेरीज कंस करून त्यांत पुढें लिहिलें आहे तें (मूळ प्रतींतील)

(क्षेपक) **धर्मे वागें भक्त भूप । त्याला दत्त दावी रूप । त्याचें दुःखही अमूप । दूर करी ।।१०१।।**

तद्भक्तीचा हा महिमा । वेद नेणे ज्याची सीमा । काम पुरवूनी धामा । ने मानवा ।।१०२।।

या दोन जास्तीच्या ओव्यांना धर्मे याच्यावर बाजूस क्षेपक अशीं अक्षरें आहेत.

।। लहरी १०।।

।। श्रीगणेशाय नमः । श्रीदत्तात्रेयाय नमः ।।

महात्म्याच्या मेळें कळे । धर्मतत्त्व जें आगळें । कळतांची दुःख टळे । पळे काळ ।।१।।
बाळ ययातीचा यदू । वनीं देखे नग्न साधु । तेजस्वी हा न हो भोंदू । वंदूं म्हणे ।।२।।
ज्याणें सर्वही सोडीलें । तरी आंग न रोडिलें । म्हणे तुम्ही हे जोडिलें । भलें ज्ञान ।।३।।
जन आयुःश्रीकीर्त्यर्थ । व्यर्थ भोगिती अनर्थ । तुम्हां केवी ये स्वार्थ । अर्थत्यागें ।।४।।
मागें कांही नाहीं फांस । चित्तीं न ठेविली आस । रुचे तरी हें आम्हांस । खास सांगें ।।५।।
सांगें साधू म्यां चौवीस । गुरू केले त्यांहीं खास । बोध दिल्हा तो परिस । फांस तुटे ।।६।।
मोठें दुःख झालें तरी । दैवाधीन जीवांवरी । धरण्युपदेशें[१] वरी । धरी क्षमा ।।७।।
द्रुमानें[२] उपदेशिले । परोपकारीं आपुले । कलेवर हें लाविलें । झालें धन्य *१।।८।।
अन्य गोडी न पाहणें । आहारानें तुष्ट होणें । अंतर्वायूच्या शिक्षणें । क्षणें धालों ।।९।।
कालोद्भवगंधें बद्ध । जातां वायू न हो बुद्ध । तैसा इंद्रियार्थै विद्ध । बद्ध नोहे २।।१०।।
नोहे मेघानें विकार । नभा[३] घटानें आकार । तेवीं वृत्ति देह पर । थोर मी हा ३।।११।।
पाहां सर्वांमाजी मिळें । गोडी दें करिं सोवळें । उपदेश हा विमळें । जळें केला ४।।१२।।
ठेला गुप्त किं प्रगट । न राखी जे लाधे काष्ठ । कुठें खातां न ज्या वीट । नीट शोधी ।।१३।।
साधी भजकांचें हित । उपाधीने हो आकृत । अग्नी तैसा मी वागत । ख्यात भला ५।।१४।।

१. पृथ्वी. २. वृक्षानें. ३. आकाश. *टीपः- ओंवीच्या आंकड्यांसमोरील अंक केलेल्या गुरूचे दर्शक आहेत

कलावत्तनु विकारी । वृद्धि कार्श्य दावी परी । मी चंद्रसा अविकारी । धरीं मनीं ६ ॥१५॥
जनीं आत्मा तैसा भासे । जळीं सूर्यबिंब जसें । संधीं हालचाल असे । नसें रूपीं ॥१६॥
जो पी करें[४] सूर्य जळ । सोडुनी दे येतां काळ । त्या शिक्षणें मी सकळ । घें दें लोकां ७ ॥१७॥
मूर्खा अति स्नेह जाचे । तदर्थ हें कपोताचें । आख्यान हें चित्ता खोंचे । वेंचे[५] स्नेहा ॥१८॥
महावृक्षीं करी घर । राहे कपोत सदार[६] । वाढे त्यांचा परस्पर । थोर स्नेह ॥१९॥
मोह मायेचा दुर्धर । न सोडिती क्षणभर । परस्परां हो संचार । बरोबर ॥२०॥
परस्पर न्याहाळिती । एकेठायीं खाती पिती । दैवें त्यांला पोरें होती । मतीहीना ॥२१॥
दीनापरी त्यां पाळीती । जरी महाकष्ट होती । तरी आपणा मानिती । चित्तीं धन्य ॥२२॥
अन्य कांही न पाहती । स्नेहामुळें बद्ध होती । स्तुती पोरांची करिती । गाती मूढा(ढ?) ॥२३॥
घडल्याही उपोषण । त्यांचें प्रेमानें पोषण । करिती हो त्यां भूषण । कण देतां ॥२४॥
घेतां त्यांचे आलिंगन । गोड मानीती चुंबन । ऐसें आयुष्य खर्चून । क्षीण होती ॥२५॥
होती त्यांची थोर पोरें । पोट नीट नच भरे । म्हणोनी ते जाती त्वरें । बरे दूर ॥२६॥
पोर मागे हळू हळू । घराबाहेरचि खेळूं । आले त्यांला नये पळूं बाळू स्तब्ध ॥२७॥
लुब्धक[७] त्यावरी जाळें । टाकोन घे, माघें वळे । माय, देखे ती त्या वेळे । बाळें बद्ध ॥२८॥
मुग्धपणें आक्रोशें ती । पडली जाळ्यावरती । अनायासें त्याच्या हातीं । येती दीन ॥२९॥
खिन्न कवडाही पाहे । तेथें पडे तोही स्नेहें । ऐसा मृत्यू त्यां ये मोहें । नोहें बोध ॥३०॥
बाध अर्था[७अ] जे न देती । भोगें तृप्त जे न होती । स्नेहें गेहीं सक्त होती । गती त्यां ही ॥३१॥

४. किरणानें. ५. सोडी. ६. बायकोसह. ७. पारधी. ७अ. सपत्तीची हांव

ज्यां ही तनू मोक्षद्वार । मिळाली ते हा विचार । न करिती जरी तर । घोर भोग ८ ।।३२।।

भोग स्वर्गीं नरकीं हे । घेतां हृद्रोग कां वाहें । आरा परी येथें राहें । नोहे दुःखी ।।३३।।

राखीं अंतर्वृत्ती सदां । कदां नाणी मनीं खेदा । दैवलब्धा खायीं मुदा । छंदा नेणें ९ ।।३४।।

जेणें परीपूर्ण सिंधू । येतां न येतां ही सिंधू[८] । न हो हर्षामर्ष[९]बंधू । साधू तेवी ।।३५।।

जे विषय दैवें भोगीं । त्याणें न क्षोभें मी जागीं । अंतपार न दें जगीं । उगी राहें १० ।।३६।।

मोहो स्त्रीच्या हावाभावा । रूप लावण्य वैभवा । पतंगसा[१०] ये अभावा । भवा घे तो ११ ।।३७।।

घेतों सार माशीपरी । रमें नैकत्र न करीं । सांठा आपुल्याशीं मारी । वारीं दूर १२ ।।३८।।

शूर मारी स्त्री सेवितां । गजापरी ये बद्धता । सोडुनी दें स्त्रीची कथा । वार्ता ही मी ।।३९।।

नेमी गृहस्थेंही पोरी । माता बहीणही दूरी । कीजे काम अनिवारी । करी विद्ध १३ ।।४०।।

सिद्ध करी मधुमाशी । पूर्वीं मधु हा घे त्यासी । ह्या शिक्षणें घें सुखेसी । त्या सिद्धान्ना १४ ।।४१।।

ज्याना गीतवाद्यें बंध । ते हरिण देती बोध । चित्ता न लावीं तो नाद । बंध जो दे ।।४२।।

मोदे गंधें मीन त्याला । जिह्वा नावरिता आला । मृत्यु तोची गुरु मला । झाला खास १५ ।।४३।।

रस न जिंकी तो न हो । जितेंद्रिय महाबाहो । रसजयें विजयी हो । न हो खिन्न १६ ।।४४।।

मानवती वेश्या एक । धन इच्छुनी अधीक । फिरवी त्या जो धनिक । निकट ये ।।४५।।

तयेचा हा ल्हाव ठावा । होतां कोणी तीचा हावा । न देखती तरी हावा । भावा दावी ।।४६।।

जेंवी डोलें[११] हाले तेवीं । आंत बाहेर ये जवी । रूपें पालटोनी नवीं । दावी लीला ।।४७।।

८.नद्या. ९. क्रोध. १०. अग्नीमध्यें पतंग जसे पडतात.= येथें ईशेच्छेनें अग्निपद लोपलें. [सलिलं सर्वमित्यादिवत्]

तीला कोणी न पूसतां । निराशें ये विरक्ता(क्तता?) **। आठवूनी भगवंता । नता बोले ।।४८।।**
धालें तेंची माझें मन । रतीं अर्थीं जे हो दीन । आत्मारामें आलिंगन । मान देतां ।।४९।।
घेतां नराचें चुंबन । भय शोक मोहें म्लान । होतें, आजी मदानन । पीन[११अ] **झालें ।।५०।।**
कलेवर हें विकोनी । नित्य रमें आलिंगुनीं । अंतरात्म्या निराशेनीं । ध्यानीं निजें ।।५१।।
निजे निराशा होतां ती । हें शिक्षण घें मी चित्तीं । आशा दुःख, निराशा ती । शांती थोर १७ **।।५२।।**
कुररें राखितां मांस । रिते ते मारिती त्यास । तेव्हां मी परिग्रहास । खास सोडीं १८ **।।५३।।**
जोडी सुखा आत्मरति । चिंतापमान न चित्तीं । त्या बाळाच्यायोगें, ये ती । शांती मज १९ **।।५४।।**
द्विजकन्या एक बरी । जातां स्वीय ग्रामांतरीं । तीला वरूं आले घरीं । भारी विप्र ।।५५।।
क्षिप्र कराया सत्कार । साळी कांडी तेव्हां थोर । कांकणाचा शब्द फार । दूर जायी ।।५६।।
मायबापा ये दूषण । म्हणोनी दोन कंकण । राखी तींही होती जाण । खणखणें ।।५७।।
तीणें एक एक ठेलें । कांकण तें न वाजलें । तें शीक्षण म्यां घेतलें । भलें ऐका ।।५८।।
एकाजागीं होतां लोक । तंटा हो, दोन्ही ही देख । वार्ता, तपःसिद्धी चोख । एक होतां २० **।।५९।।**
जातां हुशार एकला । परघरीं सर्प धाला । तेव्हां न बांधी गेहाला । झाला हर्ष २१ **।।६०।।**
तर्ष सोडी हो एकाग्र । बाह्य नेणें शराकार । त्या शिक्षणें ध्यानें दूर । वारी द्वैता २२ **।।६१।।**
ध्यातां तदाकारता ये । पेशस्कारकीटन्यायें । जीव ब्रह्म ब्रह्मत्वा ये । माये सोडी ।।६२।।
ओडी(ढी?) **तंतू नाभींतून । कोळी खेळे ते खावून । अंतीं एकला होवून । आन राहे ।।६३।।**

११.डोलारा. ११अ. पुष्ट.

पाहें ईश मीही तैसा । स्वमायेनें ह्या विलासा । पसरी त्या खातां जैसा । तैसा हो कीं २३ ।।६४।।
लोकीं देह हा जायाचा । दे वैराग्यबोध ज्याचा । वृक्षधर्म जो बीजाचा । सांचा करीं २४ ।।६५।।
वरीती इंद्रियें ह्याला । सवतीच्या परी ख्याला । पावतां हा मनीं भ्याला । झाला दीन ।।६६।।
मी न मानीं हो ह्याहुन । आन दुर्लभ म्हणून । ह्याच्या योगें घें साधून । ज्ञान हें रे ।।६७।।
तूं रे बरें हें जाणूनी । सुविचारें घेयीं मनीं । तेव्हां यदू हें ऐकोनी । मनीं धाला ।।६८।।
त्याला श्रीदत्त हा असें । भान होतां दावी तसे । दत्त आत्मरूप असे । जसें वेदीं ।।६९।।
आधीं होती परभक्ती । ह्या बोधें हो त्याची मुक्ती । जे हें तत्त्व घेती चित्तीं । गती त्यां हो ।।७०।।

(अलंकार)

वाचे मना अगोचर । तो हा स्वेच्छें हो गोचर । श्रीभगवान्भक्ताधार । तारक तो ।।७१।।
सुलभ जो स्मरणेंची । भावें गातां लीला ज्याची । क्षेम लाभे, मरणाची । न चिंता हो ।।७२।।
देवालांही जो दुर्लभ । भावें अम्हा तो सुलभ । त्राता सदा स्वयंप्रभ । अभय दे ।।७३।।
वासनेची जडी तोडी । स्वभक्ता दे ज्ञानजोडी । मनाचें चापल्य झाडी । गोडीनें जो ।।७४।।
नंदन अनसूयेचा । दत्त मानें जो मुनीचा । ध्येय देव आतो आमुचा । साच स्वामी ।।७५।।
दयासिंधो भक्तपाळा । तूझी अगाध हे लीला । गोब्राह्मणप्रतिपाळा । काळांतका ।।७६।।
सत्वर हें मन आतां । निज पदीं ठेवीं शता । विंचू डंकाची हो व्यथा । अंतकाळी ।।७७।।
रसना ही ओड(ढ?) घेयी । दृष्टी उफराटी होयी । दशन मिटती घायी । जायी त्राण ।।७८।।
स्वयें होतां पराधीन । त्रिदोषही ये वाढून । यमपाशें हो बंधन । दीनत्व ये ।।७९।।

ती वेळा हो सदारुण । तेव्हां न घडे स्मरण । ती दशा न येतां जाण । शरण हो ।।८०।।
मुखीं नाम, डोळ्या धाम । चित्ता पदीं दे विश्राम । श्वसूकरविष्ठोपम । मान वाटो ।।८१।।
खेंची रागा, द्वेषा चोपी । प्रारब्ध भोगीतां रूपी । रमो मन न विक्षेपीं । ओपी दत्ता ।।८२।।
मानापमान नाठवे । मित्र शत्रू तुल्य व्हावे । प्रसादें निश्चल व्हावें । भावें रूपीं ।।८३।।
लक्ष्य अचूक राहावें । निजरूपीं म्या जागावें । साक्षीपणेंची वागावें । गावें तुला ।।८४।।
वर हाची देयीं देवा । सदा सत्संग घडावा । दासापरी तुझी सेवा । भावार्थे हो ।।८५।।
देश काल वस्तुनें ज्या। परिच्छेद न तत्पूजा । नेणें तरीं कल्पूं निजा । काजासाठीं ।।८६।।
शीतांशूचेपरी भासे । मुख ज्याचें मंद हासें । अब्ज प्रफुल्ल हो जसें । तसे डोळे ।।८७।।
हातीं अभय वर दे । जो खेचरीमुद्राछंदे । वसे पद्मासनी मोदें । नादें लीन ।।८८।।
नित्य चिंतीं रूप असें । सुमनासन देतसे । धूवीं पाद प्रेमरसे । नसें व्यग्र ।।८९।।
जल आवडीचें स्नाना । देवूं भक्तीचें भूषणा । तसें भाव विलेपना । ध्याना आणूं ।।९०।।
लीनपण नवविध माळूं । अहंकार धूप जाळूं । पहा सोहंदीप हळू । ओवाळूं हा ।।९१।।
लाडू नवविध भक्ती । वाडूं नैवेद्यार्थ भुक्ती । दीनोद्धारा करी मुक्ती । पाहुनी हे ।।९२।।
सिंचिलें जें आवरण । त्याचें करीं आचमन । ज्या योगें ये हें बंधन । मनःक्षोभ ।।९३।।
धु हें भक्तांचे अंतर । येथें वसें निरंतर । चेंदा कर्माचा सत्वर । बरा करीं ।।९४।।
गुरु तूंची देव तूंची । हेची भक्ती करी साची । मनीं नाणीं मी भेदाची । कच्ची वार्ता ।।९५।।
रूप तुझें हेंचि जग । कोणाही न दें उद्वेग । नमी सर्वां तेणें व्यंग । सांग होयी ।।९६।।

वदवी हें त्या आरती । उजळूनी अंतर्ज्योती । रवींदु जेथ लपती । त्या ओवाळूं ।।९७।।
दत्तात्रेय गुरुराया । जयजया योगिवर्या । मनोरमा भक्तिगम्या । दयासिंधो ।।९८।।
लेकुराचे बा बोबडे । हे बोल वेडे वांकुडे । लेण्यापरी मानी लाडे । कडे घेयी ।।९९।।
सानुस्वार जो ओवी या । एक सहस्त्र ओविया । तया मध्येंची ओविया । ॐकारात्मा ।।१००।।

इति श्रीमत्पपरमहंसपरिव्राजकाचार्यवासुदेवानंदसरस्वतीविरचिते
श्रीदत्तलीलामृताब्धिसारे यद्वनुग्रहो दशमस्तरंगः । ओव्या ।। १००० ।।
अक्षरे २८००० संपूर्णोऽयं ग्रंथः । श्रीदत्तात्रेयार्पणमस्तु ।।

या ग्रंथपठणाची फलश्रुति.

अनधिकारी स्त्रीशूद्रां। ॐकारी भाविकां भद्रां। दुष्ट मानी कीं भक्त्यार्द्रां। हा धर्मांशु ।।१।।
ठसवी जो बोध खेद। न राखी नुरवी भेद। काळावरी मारी पाद। लीलेनेंची ।।२।।
राग द्वेषां देयी लत्ता। मोहादिकांची जो सत्ता। लपवी त्या गुरुदत्ता। लाजेतीमा ।।३।।
शेंकडोही विघ्न कुत्रे। नाशा जाती हो तीं भित्रे। दत्तात्रेय स्मृतिमात्रे। मृत्युग्रासीं ।।४।।
एक भक्ती असे जया। राहे निर्धार हा तया। वसे गंगा गोदा गया। तयापासी ।।५।।
कुलशीला कीजे काय। यमादिकांविना स्वीय। तारी कर्तृत्व तें हेय। सिंचिद्रूत ।।६।।
णीजंतता ही ज्या येन। णावमकार म्हणून। परभक्त्या ध्यातां मन। धुवी पाप ।।७।।
समबुद्धये ते नमः। यतीश्वराय ते नमः। शांतिं प्रयच्छ ते नमः। नित्यसाक्षिन् ।।८।।
शर्वो जोपि कुर्यात् कामं। मंदस्याभक्तस्य वामं। तत्रापि ते कृता कामं। बंधुता ऽऽहो ।।९।।
किंचिन्नांतरं कुर्वेऽत्र। त्रयीमूर्ते तूं साक्ष्यत्र। ये तत्कुर्युर्मयं तत्र। धत्सेऽद्वय ।।१०।।